

OKAZAĆ (1090) *vb pf*

o jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie). ◇ *W inf* -kâ- (267), -kâ- (68); -kâ- *RejFig*, *RejZwierz* (3), *RejPosWiecz*³, *GrzegŚm*, *StryjKron*, *CzechEpPORz*; -ka- : -kâ- *LubPs* (10:5), *UstPraw* (4:1), *BibRadz* (6:1), *BielKron* (2:1), *Mącz* (39:2), *RejAp* (1:2), *RejPos* (99:38), *RejZwierz* (7:3), *CzechEp* (5:2), *NiemObr* (14:1), *ArtKanc* (2:1), *SarnStat* (6:3); drugie a jasne (w tym 4 r. błędne znakowanie). ◇ *W imp* -kâ- (55), -ka- (31); -kâ- *BibRadz* (4), *BielSpr*, *HistHel*, *PaprPan*, *Oczko*, *KochPs* (19), *KochFr* (2), *KochBr*, *KochTarn*, *ZawJeft* (2), *GrabowSet* (3), *OstrEpit*, *WujNT* (3), *CzachTr*; -ka- *KrowObr*, *Leop*, *RejZwierz*, *GrzegRóżn*, *RejPos* (2), *też HistAl*; -kâ- : -ka- *LubPs* (3:11), *BiałKat* (1:1), *BudBib* (2:1), *CzechRozm* (6:1), *ArtKanc* (2:10). ◇ *W pozostałych formach* -kâ- (554), -ka- (28); -kâ- : -ka- *MurzHist* (4:1), *Leop* (20:3), *RejZwierz* (2:1), *BibRadz* (42:5), *BielKron* (15:2), *Mącz* (14:2), *RejPos* (67:3), *BiałKat* (9:1), *BielSat* (1:1), *BudBib* (11:2), *ModrzBaz* (23:1), *SkarŻyw* (1:1), *NiemObr* (16:1), -ka- *też RejPs* (4).

inf okazać (376). ◇ *fut 1 sg* okâżę (45) [w tym: -e (2)]. ◇ *2 sg* okâżesz (12). ◇ *3 sg* okâże (74). ◇ *1 pl* okâżemy (10), okâż(e)m *GliczKsiąż* (2); -emy (1), -(e)my (9). ◇ *2 pl* okâżecie (5). ◇ *3 pl* okâżą (17). ◇ *praet 1 sg m* okâżâłem, -em, -m okâżâł (26). ◇ *2 sg m* okâżâłeś, -eś, -ś okâżâł (36). *f* -ś okâżała (1). ◇ *3 sg m* okâżâł (162). *f* okâżała (12). *n* okâżało (8). ◇ *1 pl m pers* okâżalismy, -smy okâżali (5) *GliczKsiąż*, *Leop* (2), *StryjKron*, *CzechEp*, -chmy okâżali (3) *BibRadz*, *WujJud* (2). ◇ *2 pl m pers* -ście okâżali (2). *subst* -ście okâżały (1). ◇ *3 pl m pers* okâżali (27), są okâżali (1); okâżali : są okâżali *KlerPow* (1:1). *subst* okâżały (4). ◇ *plusq 3 sg m* był okâżâł (4), okâżâł był (1) *CzechRozm*. ◇ *imp 2 sg* okâż (85), okâży (1); okâż : okâży *ArtKanc* (11:1). ◇ *3 sg* niech okâże (6). ◇ *1 pl* okâżmy (1). ◇ *2 pl* okâżcie (6). ◇ *3 pl* niech, niechâjże, niechâć okâżą (5). ◇ *con 1 sg m* okâżâłbych, bych okâżâł (12), bym okâżâł (3) *Leop* (2), *CzechRozm*. ◇ *2 sg m* byś okâżâł (5), by okâżâł (1) *BielKom*. ◇ *3 sg m* okâżâłby, by okâżâł (81). *f* by okâżała (2). *n* by okâżało (1). ◇ *1 pl m pers* byśmy okâżali (5); bysmy (4), by(s)my (1). ◇ *2 pl m pers* byście okâżali (2). ◇ *3 pl m pers* by okâżali (16). *subst* by okâżały (1). ◇ *con praet 3 sg m* by był okâżâł (8). ◇ *impers praet* okâżâno (2). ◇ *part praet act* okâżâwszy (13). ◇ [pass i impers cf OKAZAĆ SIĘ znac. 3.a.]

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde XVI w*.

1. Pokazać, pozwolić, aby ktoś coś zobaczył; *demonstrare, ostendere Vulg, PolAnt; videre facere PolAnt* [w tym: kogo, co (122)] (126) : [Pan] okazał między nimi [trzema królami] nową gwiazdę/ nád przyrodzenie biegów niebieskich/ która przed tym nigdy widana nie była *RejPos* 35v.

okazać komu (7): Obleczże fię w dwoiakie łzâty y w łprâwiedliwość pochodzącâ od Bogâ/ wlož nâ twâ głowę koronę chwały wiecznego Bogâ. Abowiem okâże Bog chwałę twâ kâżdemu narodowi ktory pod niebem iest. *BibRadz Bar* 5/3, *Sap* 16/4; *BielKron* 100v; *BielSpr* 32; *NiemObr* 107; *WujNT Ioann* 5/20; *SiebRozmyśl* L2v.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): potrzebâ było tym ktorzy wżywâli okrucieństwâ [tj. *Egipcjanom*] wpâść w niedośćatek/ [...] á iym [tj. *Żydom*] to tylko okâżâć/ iâko łprzeciwnicy ich byli dręczeni. *BibRadz Sap* 16/4.

W przeciwstawieniu: »okazać ... zataić« (1): thâ łprâwa nâ tym zależy/ iz połowicę ludu tylko nieprzyacielowi okâżâć/ á połowicę zâtâić nâ czalu *BielSpr* 32.

Zwroty: »nagość okazać« (1): taki nigdy nie mógł weyrzeć ná thego beśpiecznie komu fwą nagość okazał *BielKron* 100v.

»posąg [jaki] okazać« = *przybrać jakąś postawę* (2): Hárdzie każe ná meśtwo/ fiedzi by Koczłokodan/ Połąg frogi okazał/ gębę z wółem odął. *BielSat* D [*idem*] *BielRozm* 24.

»twarz [jaką] okazać« (1): iżbyim wyźrzałá twarz iego łáfkáwą á miłóściwą/ iáką okazał Zwolennikóm fwoim/ gdy wfłępowác raczył do Bogá Oycá *SiebRozmysł* L2v.

Przen (26) : okazałá [*mądrość*] ty kłámcę kthorzy go potwarzáli *BibRadz Sap* 10/14; okaże fie Pan s fwiętego mieyfćá fwoiego/ á okaże ziemiá krew niewinnych iego/ á dáley iey zákrywác nie będzie *RejPos* 27; [*luteranie mówią:*] W Niemcách Pan Bog náłzych czálów prawdę y fwiátłóść Ewángeliey fwoiey wznieić y okazać raczył. *WujJud* 117.

okazać komu (13): což fie wam sftáło goram żełcie fię ták rádowály/ Wam pagorkam cółcie nam ty wdzyęcności fwe okazały. *LubPs* Z6v; *RejWiz* 4; tám drogá/ kędy mu okażę zbáwienie Boże. *Leop Ps* 49/33; Iełli małz fpráwiedliwość/ niech cie wźem okaże/ A potáiemna potwarz/ niechay cie nie máże. *RejZwierz* 22v; *BibRadz Ps* 49/23; wnet okazał ony krzyżyki pięknie máłowáne/ á ony świece iálnie zápalone w fercu fwoim onemu Pánu fwoiemu *RejPos* 351. Cf *okazać czym komu; kim komu; »okazać oblicze«, »światu okazać«.*

okazać ku komu (1): Day nam chwalić imię thwoie dośtátecznie/ A okálz dziś ku nam oblicze tve wdzyęcnie *LubPs* hh3v.

okazać czym komu (1): fiedz Matuchno moiá/ ná práwicy S. mey: [...] á cnotámi twymi okálz oblitze dułzy moiey. *KrowObr* 152.

okazać kim [= jako kogo] komu (1): Poślubiłem was wfzyłtkich/ iednemu mężowi/ okazać was trzyłthą dziewicą Pánu Kryłtułowi. *KrowObr* 229.

kazać jakiego (1): Aleć ták przybráne⁸⁹ chciał Pan Bog okazać Papieżá Antykryftá/ onę niewiáftę nietzyłtá przybraną w Złoto *KrowObr* 27v.

W porównaniu (1): iáko śirp ogoli á okaże nagość ziemie/ [...] tákże teź ten ftráłzny śirp gdy wpádnie ná ziemię ogoli á odkrije pewnie wfzytkę nagość iey *RejAp* 126.

Zwroty: »jawnie okazać« (1): [*za panowania cesarzowej Irene*] Ználezyono człowieká w grobie vmárłego/ Ná nim frebrną tabliczkę s tym napifem iego. Ia vmieram [...]. A ty fłóńce Irene gdy krolowác będzie/ W ten czás mię záfię iáwnie małz okazać wfzędzye. *RejZwierz* 15.

»okazać nagość« (1): *RejAp* 126 cf *W porównaniu*.

»okazać oblicze (a. jasność, a. osobę oblicza) [*w tym: jakie* (5)], twarz« [*w tym: komu* (5)] [*jako wyraz łaski, przebaczenia*] [*szyk zmienny*] (6:3): przeto moy pánie iuz teraz okaż wdzięcne á miłe oblicze fwe fludze twoiemu á wybaw mie *RejPs* 45, 120, 121; *LubPs* S3v, S4, hh3v; *KochPs* 121 [2 r.] 122.

»światu, przed wszystkim światem okazać« (1:1): *KrowObr* 95; Niech tego zaden powiedac niełmie/ abi nas [*Polaków*] dopiero nowi Krolowie fwiatu okakac [!] mieli. *PaprUp* C4v.

Szereg: »(nie) uczynić ani okazać« (1): przyrodzenie człowieká nędznego rodzi fię iáko goła tablicá/ zgothowána ku piłaniu/ ále lámá przez fię żadnego piłania vczynić áni okazać nie może/ áź będzie fłkąd inąd ochędożona. *RejPos* A6.

α. *O wizerunkach* (2) : ty to wypoczytane rzeczy [malowanie, wyrycie na marmurze, ulanie]/ ani znaczą czałow/ ani łatwo mogą odmienności porużeń okazać/ iedno tylko zwierzchni habit/ to yeft/ forme oznaimuią *KwiatKsiąż* G4v.

Zwrot: »okazać na oko« (1): Day czego próżno dawać potym będziefz chćiał/ Kiedyć zmárki twarz zorzą/ á gładkie źwierćiadło/ Okaże to ná oko/ że cię sílá ípádło. *KochFr* 55.

a. *Dać do obejrzenia* (35) : Potim then ze przerzeczony pan Boturzniski opowiedział y okazał swoye wćhithkie schati ktore przy sobie ma. *MetrKor* 59/76v; *SkarŻyw* 391; Dworká ma prośić áby ią wpiáno w Inwentarz kiedy przyftawa: áby okazała w rok/ álbo kiedy odstawa/ gośpodárstwo y fłużbę *GostGosp* 18.

okazać komu (7): *Leop* 4.Reg 20/13; *BielKron* 429; rozráduyże sie s thego przykładu tego Apoftoła s. iáko go tu Pan pociefzyć á wtwardzić w iego wierze raczył/ okazawfy mu ony święte rány fwoie. *RejPos* 121; *WujJud* 89; *SarnStat* 676, 1160; Aby káždy gdy w domu fwym gościá ma [...]/ áby wczęte iego z tąd záczył/ żeby mu pierwey ármáturę fwoię do pópolitego rużenia náležącą okazał *GrabPospR* K3v.

Przen (2) : A kiedy iuz czás przydzie mego záwołania/ Dafz mi kwit poćciwego ná wżem záchowania. Bych beśpiecznie wędrował do rzemięflá fwego/ A tám okazał íztuki [= *przedmioty wykonane na egzamin czeladniczy*] wárftátu fwoiego/ Aby mię w cech przyięto/ bych zá miłtrzá robił *RejZwierc* 271v.

okazać komu (1): Nágrodzi mnye Pan moy zázwdy me ípráwyedliwości/ Bo mu okażę rąk fwoich me wífytki czyfłtości *LubPs* Ev.

α. *Przedłożyć dokument* (23) : A wífak mamy ítarý Decret A ya y tu okaże wnet íż kto wierzi a krizon [*lege*: krzczon] bedze Ten wtych Palaczach ofiedze *RejKup* z4; *GroicPorz* o.

okazać komu (4): *LibLeg* 10/70, 11/25v; Ktorey rzeczy ten tho pozwány ma mieć świádectwo [...] przes líft otworzyfty/ álbo Minutę oney ípráwy ktorą by okazał włáfnemu Sędziemu *GroicPorz* m3v; *UstPraw* H.

okazać gdzie (3): żadny Miłtrz niema go prziiącz afz líft fwego poczcziwego zachowania w Cechu Starífich Miłtrzow okaże *ListRzeż w.* 26; *UstPraw* G3v; Infy wzyfcy máią mieć rok zawity okázác przywileie fwoie ná Séymie blifko przyfzłym *SarnStat* 1206.

Zwroty: »okazać list« [*szyk zmienny*] (14): *ListRzeż w.* 26; *LibLeg* 10/70, 71, 11/25v, 28; *GroicPorz* o; *UstPraw* G3v; [*Miasto Podoliniec*] OKazało líft Królá Kázimiérzá [...] ná fklad w tymże fwym mieście wzytkich towárów *SarnStat* 968, 960, 976, 981, 984, 1047, 1049.

»okazać przywilej« (5): OKazáli Przywileý Wládyfláwá Książęćiá ná fklad *SarnStat* 958, 959, 960, 968, 1206.

b. *Zrobić coś na czyichś oczach, zademonstrować* (7) :

α. *O przeglądzie gotowości bojowej* (2) : Káżda z powinowáctwá/ y z imieniá fwego. Okaże fwą gotowość *BielSat* L3v [*idem*] *BielSjem* 26.

β. *O widowiskach i paradach; edere Mącz* (4) : AEdere spectaculum, Nieyáką grę wydác/ Okázác. *Mącz* 4a, 46a; *StryjWjaz* B3.

okazać komu (1): Krol y názáiutrz był częftowan hoynie/ Sámuel mu Zborowfki fto koni tak ftroynie/ Okazał StryjWjaz C3v.

γ. O doświadczeniu naukowym (1) : Król Hieron w Sycyliéy prosił Archimedeffá [...]/ człowieká náuczóného w Geometryéy/ áby ofobliwého co okazał z téy Náuki. Obiecał Archimedes y mówił z Hierone^m/ áby ieden Okręt wielki z nakładem kazał ná brzeg wyciągnąć. [...] Tám Archimedes wczyniwfzy łobie do tego narzędy/ [...] łam ieden przez óny ínstrumentá ćsiągnął po źiemi Okręt [...]/ bez trudnoćí/ bez pracéy GrzepGeom A4v.

c. Pokazać, aby było wiadome gdzie, jakie itp. coś jest albo ma być; wskazać, oznaczyć, wyznaczyć (22) : thedi powiedzą naschi yz yeftesmi gotowy granycze ktore są dawne a prawdziwe miedzi naschemy a Tureczkymy panstwi okazacz. *LibLeg* 10/70, 10/69v, 11/25v [2 r.]; *UstPraw* F.

okazać komu (5): *LibLeg* 10/70, 11/26; tedy temu Dzyerzawcy w takowey rzeczy dowod przydz ma/ iż tak trzyma iáko mu okazał ten co mu przedał. *UstPraw* H, H; *SarnStat* 1222.

Zwroty: »okazać drogę« (1): Kommifsarze do Zmódzi wyfzlemy/ którzyby poftánowili y okazáli drogę narodowi fzlácheckiemu/ ku prowadzeniu ze Zmudzi do Prus rzeczy wízelákich *SarnStat* 1222.

»jawnie okazać« (1): wymierzę świętemu mieyfce ołtarzowi. Ale oto w Ephrácie pan ie znáki fwemi iáwnie okazał/ miedzy padoly leśnemi. *KochPs* 195.

»znaki (1) okazać« (1): *KochPs* 195 cf »jawnie okazać«.

Szereg: »objáśnić a okazać« (1): Bo iż bárzo nieznáczne było národzenie iego [Jezusa]/ [...] by go był łam obiáfnic á okázá[ć] nie raczył. Othož gdy łie vkazála gwiazdá ná powietrzu/ kthora tháka nigd[y] przed tym nie była: tedy ći pogáńfcy Mędrcy [...] obaczyli iż łie coś nowego á bárzo dziwnego národzić mułiáło *RejPos* 35.

Przen [komu, czemu] (3) :

Zwroty: »drogę okazać« (2): Ten krol wielkich trudnoćí y walek vżywał z drugim krolem Węgiérfkim [...] o koronę Węgiérfką/ z wielką fzkodą Krzećciánfką/ ábowiem ftąd práwie do nas Turkom drogę okazáli *BielKron* 190v, 436v.

»drogę okazać umysłu swojemu« = *uzewnętrznić swoje myśli* (1): Iefli cie też rzewniwość ku gniewu przywiedzye/ Sćífkay zęby tay w łobie/ tedy cie nie zwiedzye. Lepyey tak ná czás zoftań w fpokoynym milczeniu/ Niżby drogę okazał wmyfłu fwoiemu. *BielKron* C5.

»świátu okazać« (1): Mofkiewfki niechćiał ná to [zezwołenie na żeglugę kupców włoskich po Wóldze] przyzwolić rozumiejąc iż by przez to drogę nieznáiomą Swiátu/ álbo nieprzyaciółom przyftęp cudzoziemcom łácný do łiebie okazał. *BielKron* 436v.

α. O przyrządach pomiarowych i innych przedmiotach mogących dostarczyć wskazówek podobnego typu (2) : iż kthemu bárzo pomaga wiátr y mieyfca po łobie mieć/ ábowiem gdy wiátr w oczy/ bárzo przekáza/ [...] włzák tho okazał proporce/ y Chorągwie *BielSpr* 16v.

Przen [na czym, ze zdaniem dopelnieniowym] (1) : STań ku słońcu/ á rozdziew gębę/ pánie Sláfa/ A iuz niebędzim fzukác infzego kompáfa: Bo ten nos/ coć to gęby iuz ledwe nie minie/ Ná zębách nam okaże/ o którém godzinie. *KochFr* 38.

β. O ilustracjach (5) :

Zwrot: »figurą okazać; figura okaże« (3;2): *SienLek* X[xx]4v, Y[yy]v; nád to/ dałem obfité Vkázácze porządnie spífiác: y dla lékarstw/ figurami potřebné ziólá okazał *SienLekAndr* a3; Tá Figuré přędko okaże poczet ludží/ iefli ie tym obyczáiem kto stáwi w lzykowániu *BielSpr* 35, 22.

d. *Udać, upozorować, zachować się jak ktoś* (2) :

okazać czym (1): Ethologus, Który w cudze obyczáye vmié tráfiác á tak słowy yáko vczynki obyczáye cziye okázác. *Mqcz* 108d.

Zwrot: »kstałt okazać [iz]« = *udać* (1): Grekowie gdy iuz Throiey dobyć nie mogli/ vczynili poštáwę y ten kftált okazáli/ [...] iz iuz precz od onego miáltá odciágnęli. *RejZwierc* 167v.

e. *O Bogu* (22) :

α. *Objawić w sposób nadprzyrodzony* (13) : [*Duchu Św.*] Okáz Oycá niebieskiego/ Iezu Kryftá Syná iego/ y ciebie Duchá Świętego *ArtKanc* H6.

okazać komu (10): Otho nam okazał Pan Bog nálz Máieftath y wielkość swoię *Leop Deut* 5/24; Chodź lám/ Okázęc potępienie wielkiey nierządnicie *BibRadz Apoc* 17/1, *Deut* 4/36, *Am* 7/4; *RejAp* 46v, 161; *RejPos* 284v; Y zánioł mię w duchu ná gorę wielką y wyfoką: y okazał mi miáto święte Ieruzálem stępujące z niebá od Bogá *WujNT Apoc* 21/10, *Apoc* 17/1, 21/9.

okazać w czym [= w postaci czego] (2): A tak iefli tho mógł okázác w ogniu/ w tęczy/ ábo w inych poftáwach/ tedyć mógł y w cieie/ y w czym raczył/ zázwdy okázowác thę błogofłáwioną á nigdy nierozdzielną wielmożność Boftwá swoiego. *RejPos* 149. *Cf* »okazać bostwo w człowiczeństwie«.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Wftáplám/ á okázác co sie będzie miáło dziać potym. *RejAp* 46v.

Ze zdaniem luźno nawiązanym pełniącym funkcję dopełnieniowego (1): Potym mi to okazał Pan Bog/ A otho Pan Bog pozywał ná łąd przez ogień *BibRadz Am* 7/4.

Zwroty: »okazać bostwo w człowiczeństwie« (1): bláfk fwiátłości iego/ iáko tu o nim Prorok powieda/ okazał sie iáwnie ná gorze Tabor przy świętym przemienieniu iego/ gdy przy wielu fwiádkow raczył okázác Boftwo swe w świętym człowiczeństwie swoim. *RejPos* 3.

»jawnie a jaśnie okazać« (1): nie przez Anyoła/ áni przez żadny głos iáko słyfzyfz tho iemu oznáymiono było/ ále mu to iuz iawnie á iálnie okazano w otworzonym niebie *RejAp* 161.

β. *Zesłać na świat [w tym: Chrystusa* (8)] (9) : ábyś záchował to rofkázanie bez zmázy/ bez nágány áz do przyfzćia Páná nálzego Iefu Chrifta. Ktorego (*marg*) ktore. G. (–) czáfow swoich okaże błogofłáwiony y lám możny Krol krolujących y Pan pánujących *WujNT 1.Tim* 6/15.

okazać komu (2): Iz żadnego infzego Bogá nie małz/ y ni w kim innym wfzytkiey wiáry y nádzyeie fwey nie pokládałz/ iedno w Bogu Oycu/ á w tym Kriftulie swoim/ ktorego on tu tobie iáwnie okázác raczył *RejPos* 341v, 294.

okazać w czym [= w postaci czego] (4): chciał óciec Boską mądrość fwą okázác w cieie/ áby miefzkáła miedzy námi *BibRadz I* 336a *marg*; *RejPos* 150v, 294 [2 r.].

Zwroty: »okazać bostwo (a. podobieństwo bostwa)« [*szyk zmienny*] (3): iz iuz Pan [...] tego záflubionego Mefyafzá swoiego/ Boftwo ono swoie człowiczeństwem zákryte/ thu okázác raczył. *RejPos* 295, 150v, 294.

»jawnie okazać« (2): ty chcąc iawnie okazać chwałę wielmożności twoiey raczyłeś widome cialo wziąc na sie *RejPs* 144v; *RejPos* 341v.

Szereg: »sprawić a okazać« (1): IScye nie bez przyczyny Duch fwięthy w Kościele fwiętym fwoim ten porządek poftánowić raczył/ iż po náródnieniu á zyáwieniu ná fwiáth Páná náznego/ thy nowe Rycerze fpráwić á okázác raczył/ to ieft/ Szczepaná s. [...]. A potym ony málucżkie dzyatki/ kthore wnet po náródnieniu iego były zmordowane *RejPos* [278].

2. Zrobić coś, na podstawie czego ktoś może powziąć określone przekonanie (673) :

a. Przekazać pewną treść; ostendere *Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz*; demonstrare *PolAnt, Vulg, Modrz*; declarare *PolAnt, Modrz*; aperire *Mącz, Modrz*; dictare, notum a. pałam facere *Vulg*; audire a. scire facere, referre, scribere *PolAnt*; perorari *Mącz*; exponere *Modrz* (283) :

α. W sposób bezpośredni: podać do wiadomości, zapoznać z czymś, głosić coś, zwłaszcza w sposób autorytatywny lub powołując się na autorytety; o Bogu: dać znajomość swoich spraw lub woli [w tym: z podmiotem nieosobowym (tekst) (4)] (179) :

okazać co (96): *SeklWyzn* 4v, g4; *SeklKat* I3v, Xv [2 r.]; *MurzHist* V2v; *GliczKsiąż* H4v, Qv; *LubPs* S5 marg, dd4v marg; pokoy broniącey fye ftronie/ ktora przygodę fwą okázála/ ma być nákazan przez Sądowny wyrok *GroicPorz* 113v; okazálfimy przyczyny [*causati ... sumus*]/ iż Zydowie y Grekowie wżytcy fą pod grzechem *Leop Rom* 3/9, 4.*Esdr* 12/9, *Ier* 38/21, *Ez* 43 arg, *Apoc* 22/6; Izali nie maż fądzić miáftá wylewáiącego krew niewinną? okázże mu wżytki obrzydłości iego. Y powiedz/ [...] O miáfto ktore wylewał krew w pośrodku siebie przydzie czas twoy *BibRadz Ez* 22/2, *Iob* 28/27, 4.*Esdr* 4/3, 8/61, 12/9, *Eccli* 17/6; Queritur priore patrono causam defendente nunquam perorari potuisse, Skárży fie że pierwi Procuratorowie nigdy nie mogli yego rzeczy wywieść/ okázác/ áni końzić. *Mącz* 270b; *Prot Ev*; *SienLek* 89v; *RejAp* 160v; ách nieftotyłz moy [...] zálflepiony fwiecie/ iż áni tego fwiadectwá/ áni tych wywodow o tey prawdzye flufznie okázác nie chcesz *RejPos* 336, 53, 151, 215v, 225, 275; *BialKat* 333v; *BudBib* 4.*Esdr* 8/61; *CzechRozm* 217v, 266v; Okázciefz wy [*Polacy*] fwe fpráwy tu [*w tych wierszach*] godne pámięci *PaprPan* B3; *ModrzBaz* 4, 29v; *KochPs* 180; *StryjKron* 71; *CzechEp* 154; *NiemObr* 28, 107; *ArtKanc* I 10v, R17v; *Phil* R2; przetoż Páweł S. fwoie lifty piála/ [...] áby okázal potrzebę wcielenia y śmierci Páná Chriftufovey *WujNT* 517; 16 Potym okázawfzy moc Ewángeliey ś. 17 Zákláda fundáment náuki Chrześcijánfkiey. *WujNT Rom* 1 arg, s. 517. Cf *okazać co nad kim*; *cum A cum inf*; *okazać co, ze zdaniem przydawkowym, Ze zdaniem dopełnieniowym, Zwroty, W przen.*

okazać co nad kim [= *komu*] (1): A któz to nam infzy obiáfnic może/ iedno ten wfzechmogący Pan/ do ktore⁸⁰ fie pokornemi prósbami vcieczmy/ áby tho nád námi miłościwie z láłki fwey fwiętey okázác raczył/ á obiáfnic to w náfzych proftych fercach raczył. *RejPos* 129v.

okazać co, ze zdaniem przydawkowym orzekającym (2): Pátrzayże iáko záś Prorok fwięty iuz tu iáwnie okázawfzy to kroleństwo Páná Kriřtufove/ że nie wedle fwiátá być miáło/ [...] *RejPos* 312v; ktora moc/ iż przez náłze prawá ieft záwiklále daná możnieyfzym/ tedy to ná infzem mieyfcu fzerzey okázemy. *ModrzBaz* 72v.

okazać z czego [= *na podstawie tekstu*] (2): *SeklKat* Xv; że ná káplánřtwo trzebá godnego/ á coby to zá godnořc byłá/ okázalem s flow Páwła S. *GliczKsiąż* O6v.

okazać komu (57): *SeklWyzn* 4v; *SeklKat* I3v, T3v, Xv [2 r.]; *MurzHist* V2v; Ten Pfálm czo nam okázé potrzebnego. *LubPs* S5 marg, dd4v marg; oznáym mnie fludze twemu wykład/ y rozdział

widzenia thego stráflliwego/ ábyś dołkonále poćiełfył dułłę moię. Ponieważ żeś mię łobie miał godnym/ ktoremubyś okazał ołtáteczne czáły *Leop* 4.*Esdr* 12/9, 4.*Esdr* 4/45, *Ier* 38/21, *Ez* 43 *arg*, *Apoc* 22/6; *UstPraw* B2; Oznáymiłem ci od dawnego czáfu przed thym/ y okazałem ci niź fię co ftáło/ byś fnadź nie rzekł/ Báłwani moi fprawili to *BibRadz Is* 48/5, *Ez* 22/2, 4.*Esdr* 4/3, 8/61, 12/9, *Eccli* 17/6, *Apoc* 22/6; *BielKron* 221; *Mqcz* 413a; *Prot* Ev; *RejAp* 160v; niewiernym nigdy niechciał okazać fzczyrey náuki fwoiey/ á záwždy iá przypowiełciámi pokrywał przed nimi *RejPos* 53, 135v [2 r.], 150v, 151, 215v, 275; *BiałKat* 76, 333v; *WujJud* 111v; *BudBib* 4.*Esdr* 4/41, 42, 8/61; *CzechRozm* 78v, 257v, 263; *KochPs* 180; oni chociaź teź częłto álegoryziá/ iednák tu w ták profłtey y iáfney rzeczy/ ták głębokich táiemnic widzieć y nam ich teź okazać nie mogli. *CzechEp* 154; *ArtKanc* I 10v, R17; *WujNT* *Luc* 6/41, 12/5, *Apoc* 1/1, 22/6. Cf *Zwroty*.

okazać czym [w tym: (tymi) słowy (3)] (6): *SeklKat* K2v; *KrowObr* 16; *ModrzBaz* 78; Tymi słowy Chriřtus pan/ wřzytkę chwałę fwoiey/ y wielmoźność okazał. *NiemObr* 107; Y iuźby było do tego przyřzło żeby byli wydáni/ gdyby był Demořtenes tákowá bayką Krolewfkiey chytróci y zdrády nie okazał/ tym fpołobem rzecz do Athenienřow wczyniwřzy: Wilk niekiedy páłterzom [...] to perřwádował/ áby [...] pfy/ kthorzy byli przyczyná wřzythkiey miedzy nim á nimi nieprzyiáźni/ wydáli [...]. Tymżeć fpołobem Alexánder pořtępuie *Phil* R2. Cf »řwiadectwy okazać«, »wywody okazać«.

okazać przed kim (3): Chcę aby tu kilka ořfob Stańło a wřdy wten fpołob. Tu przed namy okazali Przecz fię wtakie błędy wdali. *RejKup* b6v; *GroicPorz* bb; *BudBib* 2.*Mach* 7/6.

okazać w czym [= w tekřcie] (1): *SeklKat* T3v; Wyęceyći mu przyřdzye poźytku z náuk niź z rzemyęłlá/ co my wtey przyřzłey queřtyey okazem. *GliczKřiqź* H4v; *BudBib* 2.*Mach* 7/6; *ModrzBaz* 80v, 144v.

cum A cum inf (2): Gdy pothym przyřzedł Krol do Tyru/ trzey męzowie od ftárfřzych pořłáni okazáli go [*Menelausa*] być winnym. *BibRadz* 2.*Mach* 4/44; chybáby y mátkę Páná Iezufowę/ okazał teź być bez oycá *CzechEp* 260.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (21); zaimek pytajny (34), że, iż (14), jeśli 'czy' (3), aby (1), co 'że' (1), jako 'że' (1), zaimek względný (1)] (55): *RejPs* 30v; *SeklWyzn* d3, g4v; iako á oczo mamy prořlić/ to nam wtey modlitwie řam okazał *SeklKat* T3v; *RejKup* b6v, x8v; *GliczKřiqź* B, H4v, I7, O6v; *KrowObr* 16; Ráno tho okaźe Pan/ ktorzy kniemu przysłuffáią *Leop* *Num* 16/5, 4.*Esdr* 4/45; rořkázuię áby [...] dawano im dań [...] ná zboźe/ ná přzenicę/ ná řol/ ná wino/ y ná oliwę wřthawicźnie ná káźdy rok/ ile okaźá káplani w Ieruzálem że ták wiele wychodźi ná káźdy dzień *BibRadz* 3.*Esdr* 6/30, II 2a *arg*, *Apoc* 22/6; *BielKron* 221; *Controversiam* conistituere quod vulgo dicitur medium, Náleść roznicę á řrzodek áłbo řędziemu okazać o co grá idźie *Mqcz* 413a, 430b; iź przyřdzie Duch řwięty pociefzyciel/ ktorzy wam okaźe cźego wy zrozumieć nie moźecie. *RejPos* 150v, 60, 135v [3 r.], 152, 250; *BiałKat* 33v, 76; *KuczbKat* 130; Lecź o piřmach Doktorow ř. Kořciół Powřzechny/ ktoremu Duch řwięty ieřt obiecán/ dawno dał rozřádek: y co áłbo niepewnego/ áłbo podrzuconego było/ to okazał. *WujJud* 35v; Iáka to prawdá Ewángeliey przeciwná/ dopieruczkochny okazáli. *WujJud* 235, 111 v; ábyřmy [...] řwiátu okazáli/ ile z nas być moźe/ cořmy w tym řławnym Kroleřtwie W.K.M. vználi záwiedźienie w rozliczne báłwochwáłřtwá *WujJudConf* 12v; *BudBib* 4.*Esdr*

4/41, 42, 2.*Mach* 7/6; Okazałeś iż ten rozdział ich Bog [*lege*: Bogu] ięft przeciwny *CzechRozm* 100; Narodowie zmijow/ y ktoż to wam okazał abyście vćiekáli przed gniewem przyślzym? *CzechRozm* 257v, 73v, 78v, 263; A iż gárdłem kárác mężoboyftwo ięft naprzyftoynieyfta/ [...] okazałem to ia cżterzmi orácýami wydánemi *ModrzBaz* 78, 4 [2 r.], 45, 80v, 142v, 144v; *ArtKanc* R17v; *KochWr* 26; Káždy ktory przychodzi do mnie/ á łłucha łłow moich/ y czyni ie: okázę wam komu ięft podobnym. Podobny ięft cżłowiekowi dom buduiącemu *WujNT Luc* 6/47, *Luc* 12/5, s. 649, *Apoc* 1/1, 22/6.

Fraza: »jakom okazał *itp.*« = *ut ostendo* *Mqcz*, *Modrz* (8): *KromRozm I* [P2]; *GliczKsiqz* Qv; *Mqcz* 285a; ále też y we wnątrz ná duży pieczęć przez Krzeft przyimuiemy/ iákochmy trochę przed tym okazáli. *WujJud* 167; záprawdę [*Bóg*] ma z nas poćiechę/ iáko to w pieśni przed ludem okazał [*quemadmodum ... declaravit*] *Moiżefz BudBib* 2.*Mach* 7/6; *CzechRozm* 161v; *ModrzBaz* 97v; záczym pewny vpadek/ iákom to z przodku okazał/ idzie rzeczyppolitéy *KochWr* 25.

Zwroty: *praw.* »okazać gwałt« (1): Kiedyby kto biáłą głowę zgwałcił w lefie/ álbo w polu/ álbo indzie/ ták biáła głowá niż trzy dni wynidá ma przyć do wsi do bliźłzey/ á zwoławszy ludzi ma im okazać gwałt ten co fię iey ftáł *UstPraw* B2.

»jaśnie, jawnie okazać« [*w tym: co* (11)] = *clare ostendere* *Mqcz* [*szyk zmienny*] (9:3): *SeklWyzn* b4, g2v; *SeklKat* P4; *RejKup* dd6v; *KrowObr* 16; *BibRadz I* 273v; *Ostendam vobis luce clarius*, Okázę to wam yásniey niż lámá yeft fwiátłość. *Mqcz* 201a, 285a; *RejPos* 152, 188v; *WujJud* 165; Boś nam raczył obiáwić cżáłu oftátnie⁸⁰/ przenaświęftze łłowo łwe żywotá wiecznego. Ktore nam wftyki błędy iáwnie okazało *ArtKanc* K17v.

»okazać na oko, oczywiście« [*komu co*] [*szyk zmienny*] (1:1): *RejPos* 188v; okázęć to wftytko ná oko ponížey: gdy do wykłádu Swiátosci páńfkich przydźiemy *BialKat* 126.

»prawdę okazać« [*w tym: komu* (3)] (4): ftátże ięli pana boga chwalic/że im prawdę raczył okazać *MurzHist* T3; *MurzNT* 91; *RejZwierz* 105; tom dla tego [...] mieyfcá Hiftorikow iák w gęftych pułzczách zbierájąc przypifał/ ábych prawdę Choynickiey bitwy okazał *StryjKron* 627.

»świadectwy [*co*] okazać« (1): Iużem dofyć doftátecznie świadectwy/ y wywody ducha Bożego/ zacność y pożytki piłmá ś. okazał y przełóżył. *NiemObr* 80.

»okazać światu« [*w tym: co* (1)] [*szyk zmienny*] (2): A okazać raczył fwiátu nędznemu ony obietnice łwoie/ iż iuż żaden vmrzeć nie może wieczną łmierciá kto vwierzy iemu *RejPos* 221v; *WujJudConf* 12v.

»wolę swoją (*a. swą*) okazać« [*w tym: komu* (1)] (2): *Ostendere se seu animum suum*, Włziłtkę wolá łwá okázác. *Mqcz* 445c; Y to tez niewádzi/ áby tákowy cżłowiek oznaymił tym ktorzi Rzeczppolitá w mocy máia/ że chce Rzeczppolitey służyć/ á tę wolá łwoie im okazał [*voluntatem suam aperiat*] *ModrzBaz* 43v.

Szeregi: »okazać i mówić« (1): Wiem żeś y z Heliałzá tu cześć wyrozumiał/ Bo okázác y mówić o tym s tobá vmiał. *RejWiz* 194.

»objawić i okazać« (2): Słuchayże pociechy ich/ [...] iż fie wnet Pan obroćić raczył do nich s fwiętym miłofierdzyem łwoim/ á obiáwił y okazał im łpráwę/ táiemnice/ y káżdą iftność Bołthwá łwoiego fwiętego *RejPos* 275.

»okazać i (o)pisać« [szyk 2:2] (4): Święty Paweł iafnie okazał y opifał lafkę bożą *SeklWyzn* b4, g4, g4v; *GliczKsiqz* B.

»powiedzieć i okazać« (1): ydaley racził powiedzieć fyn boży y yafniey to okazać mowiac/ kto grzelchy przeciw duchu świętemu niebędzie mu tu/ any naonym świecie odpufczono *SeklKat* P4.

»wyłożyć (a. dołożyć, a. przełożyć) i okazać« [szyk 2:1] (3): iefliby co przed pierwszym Sędziem było opufzczono/ mogą obiedwie stronie przed wyższymi Sędziami/ od których fyie iuz nie godzi áppellować/ dołożyć y okázác. *GroicPorz* bb; ia tego chcę ábyś mi to łamże wyłożył y okazał/ iáko to rozumieć mam *CzechRozm* 263; *NiemObr* 80.

W przen (1) :

Zwrot: »serce okazać« (1): *Animum aperire*, Serce łwe to yeft myśl okázác. *Mqcz* 278d.

Przen (15) :

okazać co (6): *RejPs* 74v; Fors viderit, Szczęście to okaże. *Mqcz* 134d; *RejPos* C4v; Lecż wiele rzeczy ieft/ ktore nam vcżciwą przyftoyność okázác mogą: iáko rozum [...]: potym ią też okázác mogą wrzędy y powinności cnotę forytuiące: Ktemu też łáme Prává y Ludzkie y Bołkie. *ModrzBaz* 27v; *NiemObr* 69.

okazać komu (1): *ModrzBaz* 27v cf *okazać co*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Poki bowiem żywie człowiek/ rozmaitym przypadkom szczęścia y niešťczęścia bywa poddány [...]. Sámá tedy łmierć okaże iákowym kto był czáfu żywotá łwego. *Phil* N.

Zwroty: »okazać na jaśnią« (1): IVżelz idźcie [*moje książki*] po łwiátu gdzye łie wam zdác będzie/ [...] Iuz okázcie ná iáśnią ony łtäre błędy *RejPos* C4v.

»jawnie okazać« (1): *RejPs* 74v cf *Szereg*.

Szereg: »wyznać i okazać« (1): łámo niebo iáwnie wyzna y okaże łpráwiedliwość y da to znać iż to náwłłfem będzie łędzia. náłpráwiedliwłfy *RejPs* 74v.

a) Narzucić konieczność (8) :

Frazy: »potrzeba, necessitas okaże« [*w tym: co* (1), *czego* (1)] (5:2): Ieft też wypifánie obrácánia y mieyfć iáko dáleko vff od vffu/ áłbo ieden od drugiego ma łtać w łpráwie/ ále y potym máło pifać/ gdyż tho ná ten czás łamá potrzebá okaże. *BielSpr* 31v; Iefli máła Rothá/ przydádzą kniey drugá/ áłbo ile potrzebá okaże. *BielSpr* 70v; *Oczko* 32; ieden drugiému/ gdyby obá bydź nie mogli/ vftápić ma władzy nád włyżłtkimi ludźmi/ iáko *necessitas* łpólnéy Rzeczypółitéy oboygá narodów okaże. *SarnStat* 1205, 426, 427; co ia dali Pan Bog zá czáłem ná iáśnią pokażę ludźiom/ [...] tám kędy y kiedy te^{go} mieyfce y potrzebá okaże *CzahTr* A3v.

»rzecz okaże« (1): Vrzędnik káždy z nowego w łeśieni ma Inwentarz łpifać włyżłtkiego co łie rodzi/ [...] włyżdy kędy iedno rzecz okaże *GostGosp* 66.

αα. Wymienić, wyliczyć, wskazać o kogo a. o którą rzecz chodzi (22) :

okazać kogo, co (18): *SeklKat* R2; *KromRozm* I O; *GroicPorz* 14; *OrzList* g4v; Niech okażą Oryginały Kościołow łwoich/ niech okażą porządek Biłkupow łwoich *WujJud* 135v, 113v, 136; *BudNT* Ii3v; áby łie Zydowie wıęcey przeciw nowemu náłzemu Tełtámentowi nie burzyli/ [...] okaż też y w łtárym ich píłmie niezgody. *CzechRozm* 148, 203; *NiemObr* 47, 151; Ty Pánie ktory znałz

fercá wżytkich/ okaza z tych dwu iednego ktoregoś obrał *WujNT Act 1/24*. Cf *okazać co z kogo*; *Ze zdaniem dopełnieniowym, Zwroty*.

okazać co z kogo [= *na podstawie czyich tekstów*] (1): Okazałem też z Auguſtyná y z Hieronimá/ náoftátek y z Grzegorza wielkieg o [!] [...] niektore rzeczy/ w kto tych [!] fię Papieżnicy dżiſieyſzy z nimi nie zgadzáią. *NiemObr 175*.

okazać komu (2): *SeklKat E2v*; iż Stancarus Medyatorá mego poſłác niechce do Pinczowá/ áni mi chce okázác wnim błędow moich *OrzList g4v*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiedniem: to (1); zaimek pytajny (3), zaimek względny (1)] (4): Niechać my okazať który ſwięty przes drugiego [ſwiętego] w ſzedł do nieba *SeklKat E2v*; *KromRozm I Kv*; *Diar 64*; Okázác że tu było/ gdzie ſie drugie Concilia nie ták wybornie z Piſmem ſwiętym zgadzáią *WujJud 73*.

Zwroty: »okazać ku przykładowi [co]« (1): Okazawſzy ták/ ku przykładowi tylko/ nákrátce/ íproſne y grube potwarzy Bogá łámeo/ [...] iuż też czás ieſt/ áby fię [...] pokazało/ co też mnie [...] *I.M.X.K. nieſłufźnie zádáie CzechEp 211*.

»[kogo] znacznie okazać« (1): Niechay tedy X.K. rádźę nie ſzuka inſzego Antychryſtá/ nád tego ktorego Bog znácznie odkrył/ y okazał *NiemObr 174*.

Szereg: »odkryć i okazać« (1): *NiemObr 174 cf* »znacznie okazać«.

Przen (1) :

Zwrot: »jawnie [na kogo] okazać« (1): *RejPos 192v cf Szereg*.

Szereg: »okazać a obwołać« (1): A tu wnet grzech/ á tu ony márne zbytki twoie ſtoią przed oblicznoſcią Páńſką/ ſkárząc ná cię z gotowá prokuraciá: á iuż nie trzebá nic mowić/ iedno iáwnie ná cie okazať á obwołáią ty márne włodárſtwá/ á ty niepobożne ſzáfárſtwá twoie *RejPos 192v*.

ββ. *Opublikować, ogłóſić drukiem [w tym: co (3)] (4)* :

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Zyczyłbym iednák Oyczyźnie tego, áby koźdy [...] nie lénił ſie okázác co pożytecznego bydź Oyczyźnie rozumieć. *JanNKar D2v*.

Zwrot: »na piſmie, piſmem okazać« = *litteris credere Mącz (2:1)*: wżak ze wolę ia to przelladowanie odnich ípokorá cierpieć niſli bych miał prawdy ſłowa bożego zamilczeć/ albo iey napyſmie nieokazać tim ktorzi iey pragná *SeklKat Z3*; *Mącz 67d*; *JanNKar D3v*.

Szereg: »okazać albo poſwiadczyć« (1): Sententiam suam litteris credere, Mnemánie [!] á ſentenciá ſwoyę piſmem okázác/ álbo poſwiadczić. *Mącz 67d*.

β. *W sposób pośredni: dać do zrozumienia za pomocą tekstu nie zawierającego wprost danej myśli lub za pomocą działania albo znaku umownego (104)* :

okazać kogo (4), co (62): *SeklKat M4v*; *MurzHist Iv*; A ták tu [tj. mówiąc to] dwie rzeczy okázác raczył. Iednę/ iż ieſt ták miłóſiemy iż wiele może wyćirpieć człowiekowi nędznemu [...]. A druga/ iż nam náukę dawa/ ábychmy tákże [= *tak samo*] czynili *RejPos 85v, 19, 39, 46v, 81v, 82 (15)*; Iż ten ieſt zwyczaj piſmá ſ. á zwłáſzczá gdy Bog po czynić ſlube/ że chcąc okázác pewnoſć ſwoiey obietnice/ nie mowi iáko o rzeczy przyſzley/ ále iáko przeſzley *CzechRozm 133*; *CzechEp 417*. Cf *okazać kogo, co, ze zdaniem przydawkowym; cum A cum inf, Ze zdaniem dopełnieniowym, Zwroty*.

okazać kogo, co, ze zdaniem przydawkowym orzekającym (3): *SeklKat* T3; [mówiąc: *Oddajcie co cesarskie cesarzowi itd.*] okazać też zafię raczył pochlebitwo fwiátá thego/ iáki fie też iad á fzkodliwa zarazá w nim zámknąc á okazać może *RejPos* 251; *NiemObr* 118.

okazać komu (29): *MurzHist* Iv; *BibRadz* I 201b *marg*, II 34d *marg*; O wielkiefz to fłowá/ á wiele z nich káždy wierny zrozumieć może. Abowiem dwie rzeczy nam ten wśzechmogący Pan thu ku náuce náłzey okázác raczył. *RejPos* 39, 5v, 19, 37v, 77v, 126 (13). *Cf Zwroty, W przen.*

okazać czym [w tym: *ktoremi słowy* (1)] (7): *MurzHist* T4v; *MurzNT* 46; *GliczKsiąż* B3v; *SienLekAndr* a2; okazał tym kuńfztem [tj. *żartem*] Károlus co pijańftwo vmie. *WerGośc* 247. *Cf* »okazać podobieństwem«.

okazać na kim, na czym [= *na przykładzie kogo, czego*] (4): Bo to [że *Bog karze łakomstwo*] Pan okazał iefzcie ná oney Mánnie/ iż gdy iey więcey żydowie bráli niż im potrzebá byłá/ tedy fie im w robaki obráćá. *RejPos* 81v, 26v, [77]v, 126.

okazać nad kim [= *na przykładzie kogo*] (1): Bóg nademną nędźnem okazać raczył/ iakomuśię ta niezbożność a lekkość ięmu wyrządzoná niepodobá. *MurzHist* H2.

okazać w czym [= *w tekście*] (5): Bliznego rozumiey sobie nie iedno krewnego fwego/ ale też wśelkiego człowieka [...]/ ták iako go łam pan Chrifus raczył okazac woney przypowiefczy którą dał o zranionym przydrodze leżącym *SeklKat* M4v; Abowiem Pan náłz [...] wśytko z dáleká przepátrował/ [...] iáko y czym miał być [*naród ludzki*] vwodzon przez ten márnny fwiát/ [...] od fwiętey wpley iego. Ták iáko nam y w they Ewányeliey niżey nápiłány okázác raczył *RejPos* 161, 58v, 120, 126.

okazać w kim, w czym [= *na przykładzie kogo, czego*] (14): Lec wám Bóg/ rzecz taką we mnie okázác/ [...] abych wám był na przykłád *MurzHist* Iv; Wthym widzeniu chciał okázác Pan Micheafzowi/ iáko fię fprawuie kiedy połyła Anioły fwe ták złe iáko y dobre/ ku wypełnieniu woley fwoiey. *BibRadz* I 201b *marg*; Pátrząyże co tu zá táiemnice fwoie Pan w nim [*uzdrowionym paralityku*] okázác raczył/ iż nie piłze tu Ewányeliłtá áby kto zá nim prośił/ iedno zgołá piłze/ iż vřzawfzy Pan wiáre ich/ rzekł nędźnikowi onemu: Wierz też ty motno [...]/ á będą tobie odpufzczony grzechy twoie. *RejPos* 234, 19, 46v, 75, 82, 255v (10); Iáko fię to pokazáło w oney Gilbercie, którą Ianem 8. názwáli: która ono w Procefsyá dziećię vrodziłá. A przedtym co wiedzieć co bywáło, niż ták Bog fprawiedliwy okazał, w tey iedney białej głowie, tę wřzetecznicę fprofná [tj. *papiestwo jako nierządnicę z Apokalipsy*]. *CzechEp* 417. *Cf* »fizerunk okazać«.

cum A cum inf (1): Ale to co on wedle litery/ o rzeczy dawno przefzłey/ wśyłtkim przyczyta/ to też Ewánieliłtá z ofobna Iezufowi Pánu nieiákim fpořobem duchownym przypifuie/ áby go też tym łámym okazał być prawdziwym Izráelczykiem. *CzechRozm* 143v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z *zapowiednikiem*: *to* (36); *że, iż* (48), *jako 'że'* (7), *zaimek pytajny* (4), *aby* (2)] (61): *MurzHist* H2; *MurzNT* 46; *GliczKsiąż* B3v; *KrowObr* 49, 223; *BibRadz* I 201b *marg*, II 27b *marg*, 34d *marg*; *Digitum tollere*, Znac fie być przewiciężonym/ álbo okázác że chce targ trzímáć/ kupiá wziąć y zápláćić. *Mącz* 88d; *SienLekAndr* a2; *RejAp* 92; Pátrząyże dáley/ iáko to Pan thu ná fynu fwoim okázác raczył/ iż on záwřdy ma pilną ftraż nád wiernemi fwemi. *RejPos* 26v; Pátrząyże pilno co nád tym fwiętyym Apofthołem Pan náłz [...] ná pociefzliwy przykłád vczyńić

raczył. Napirwey to okázac raczył/ áby nikt nie dufał żadney ípráwie/ żadnemu doſtoieńſtwu/ ani mocy ſwoiey/ ieſli nie będzie łáſki á miłofierdzya á wſpomozenia miał od tego Páná ſwoiego *RejPos* 120v; A iż im kazał iść á vkázac íe kápłanom/ było do tego wiele przyczyn. Iedná/ iżby to był okazał/ iż on zakonu á vřtav ſwoich y ceremoniy dawnych/ ieſzcze żadnych łámác niechciał *RejPos* 214v, 5v, 16, 26v, 28, 30 (39); *CzechRozm* 5, 110v; *CzechEp* 170, 254; *WerGość* 247; *OrzJan* 44; *WujNT* 121, 365, 408, 556, 2.*Cor* 11 *arg*.

Zwroty: »fizerunk [czego w kim] okazać« (1): Y ciebie miłe dziećię/ ták vczę: áby powřtawřzy ze ſnu twego/ [...] Pánu dziękował: że obraz ſmierci od ciebie oddaliwřzy/ fizerunk przyřzłęgo zmartwywřtania w tobie okazał: wzbudził cie *BiałKat* 233v.

»jawnie, jaśnie, jawnie a jaśnie okazać« [w tym: co komu (2)] [szyk zmienny] (2:1:1): W Ewányeliey tey dziſieyřzey niżej nápiſáney/ okazać nam raczył nářz miłofćiwy Pan/ ácz w przypowieſci/ ále iednák iáwnie/ ípráwe kroleřtwá ſwego ſwiętego. *RejPos* 58v; [Chryřtus mówi:] iż tobie tego [że Chryřtus jeř ſynem Bogá] Pietrę ciało áni krew nie obiáwiło/ áleć to obiáwił Bog Ociec moy niebiełki [...]. Tu iuż iáwnie á iáſnie Pan okázac raczył/ á podeprzeć onych piřm ſwiętych wřzytkich/ iż iedno ten ma obiáwienie prawdziwe od Bogá Oycá niebiełkiego/ kthory nic inřzego nie wyznawa/ [...] iedno to łámo imię ſwięte iego Ieżus. *RejPos* 300v, 75, 223v.

»okazać w personie [czyjej]« (1): Y cy nimniey grzełzą ktorzy dufaią w ſwey godnořcy/ [...] takowe řyn boży okazał w perfonie pharizeuřła ze niebędá ych prořby wyřluchane. *SekłKat* T3.

»[co] okazać podobieńſtwem, [czyim] przykłádem« [w tym: komu (1)] [szyk zmienny] (1:1): Wiemci o tym co przeřzłó/ ále tego niewiem co przyřć ma. Tedy on rzełł/ řtańże mi po práwey ręce/ á ia to tobie okażę podobieńſtwem [et demonſtrabo tibi interpretationem ſimilitudinis]. *BudBib* 4.*Esdr* 4/45[47]; *SarnStat* 638.

»okazać po ſobie« (1): ten też płod nye będzie miał nie z obietnicą moią/ ktoramci dał o rozmnożeniu narodu twego/ [...] wyrzuć go y z mátką yego weřpolek. Ktořemi řlowy okazał to po řobye pan bog że nychce tego áby řye kyedy ludzye okrom małżeńſtwá rodzili. *GliczKsiąż* B3v.

»okazać ſwiátu« (1): chciał to okázac ſwiátu nędznemu/ iáko ieřt rzecz brzydliwa á w wielkim omieřzeniu v niego/ niewdzyęcznořć ſwiátá tego łáłk á dobrodzyeřtw iemu nádánych od niego. *RejPos* 321.

»okazać wołá ſwoję« (1): virzáwřzy nieiaki kordek/ přętko ſię rzucił do niego i porwáwřzy j chciał ſię im wielką mocą przebić/ á tém okázal wołá ſwoię ktoriy przedtym gdy go pytáno niechciał powiedzić. *MurzHist* T4v.

Szeregi: »okazać a objaſnić« [szyk 1:1] (2): Słuchayże [...] iáko poduřzczyć raczył Tomářzá ſwiętego/ áby go pythał o tę drogę/ áby iá ieřcze řzyrzey á beřpieczniey obiáſnić á okázac thym wiernym ſwoim raczył *RejPos* 293, 286.

»okazać i opisać« (1): (nagł) Stephan Król, przyczyny rozvodu ſwym przykłádem okazał y opifał. (–) [...] obiecuiemy y przyrękamy/ zá ſię y zá potomki nářz Króle Polłkié/ [...] okrom tákowych przyczyn/ które piřmem y řłowem Bożym řá wyráżoné/ żadnych okáziy do niemieřzkánia powinnęgo w małżeńſtwie/ áłbo do rozvodu řzukác řobie nie będziemy. *SarnStat* 638.

»zalecić i okazać« (1): Ale dźiało się to/ iż Bog tą s̄prawą chciał s̄yná s̄wego miłego páná Iezufá/ zalećić/ y okazać/ iákim być miał/ to ieść/ zbáwicielem s̄wiátá *NiemObr* 118.

W przeni (12) :

Zwrot: »okazać drogę, s̄cieżki [w tym: jaką jakie (6), czego (2), ku czemu (1)]« [w tym: komu (9)] = wskazać sposób postępowania [szyk zmienny] (11:1): *SeklKat* 12v; áby dzieći s̄we s̄uknyá á odzyenim tákim/ kthoreby im y do Bogá pomogło/ y ku cnocy drogę okazało/ opatrzáli *GliczKsiąż* E7v; *LubPs* K2, P3v; *BibRadz* II 14c marg; *RejPos* 57, 72, 143v; Mnie okaż/ pánie/ drogi s̄więtoibliwé/ Mnie okaż s̄ciéłzki s̄wé nieobłędliwé. *KochPs* 34, 44, 208.

b. *Udowodnić, wykazać, potwierdzić wiarygodnie; ostendere Vulg, Modrz; demonstrare Modrz, JanStat; exhibere, probare, producere, proferre Mącz; declarare Modrz; docere JanStat* (191) :

okazać co (48): *BielŻyw* 14; *KromRozm III* L8v; *GliczKsiąż* P2; *LubPs* P3; oglądáli onę ziemię/ nábráwłfy tám tych v̄żytkow y owocow/ áby okazałi hoyność iej/ przynieśli do nas *Leop Deut* 1/25; *LeopPrzep* K; iż niechciał ni w czym namniey wykroczyć z zakonu w żadnych s̄prawach s̄woich. Iáko to okazał y thu przy obrzezánii s̄woim *RejPos* 33, 24, 26v, 35v, 41, 75v [2 r.] (12); *HistLan* Cv; Widziłz/ o pánie/ iáwną krzywde moię/ Nie rácz iéy milczeć: okaż bytność s̄woię Przy mnie s̄wym s̄łudze. *KochPs* 50, 158; *CzechEp* 274; *NiemObr* 108; O Bárwiérzu niebieski/ [...] Okaż moc s̄wéy broni [tj. brzytwy] *KochBr* 152; *WujNT Hebr* 6/17, *Iac* 2/18 [2 r.]. Cf *okazać co u kogo; cum A cum inf; Ze zdaniem dopełnieniowym, Zwroty*.

okazać co u kogo [= komu] (1): wzięwłszy broń w ręce bili się s̄połnie/ áż się do vpádu pofiekli/ y od s̄wych ran poległi/ czym przeważność Polśkiey cnoty v Pogánow okazałi. *StryjKron* 607.

okazać kogo kim [= jako kogo] (2): Iezu ktorys między łotri ciebie prawdziwym s̄ędziá dobrych y złych rzeczy okazał. *TarDuch* C5v. Cf »sam siebie okazać«.

okazać z czego [= czym] (2): *MurzNT* 111; okaż mi wiárę twá bez vczynkow: á ia tobie okażę wiárę moię z vczynkow (marg) moich. G. (-) *WujNT Iac* 2/18.

okazać komu (16): s̄zaty im nowe zdziáwłszy á darowáwłszy, ku rodziczom ie pośłał, aby s̄tąd miłofierność nie przijacielom okazał, iż mogąc im zle vczynić, nieuczynił *BielŻyw* 14; *KromRozm II* i2; *Mącz* 504b; *HistHel* B4v; *CzechEp* 274; *NiemObr* 108, 124; *GrabowSet* R4; *WujNT Hebr* 6/17, *Iac* 2/18 [2 r.]; *SiebRozmyśl* A3. Cf »jawnie okazać«, »okazać s̄wiatu«.

okazać przez co (1): Włzechmocność thwoię wielbili/ żeś przez dźiw okazać raczył/ iákoś s̄ług s̄wych nie przebáczył. *ArtKanc* I18v.

okazać czym (12): friyerze/ gámraty/ y cudzołożniki závždy pan Bog karze/ y nychce nigdy cyerpyeć tey złości w rodzáyu ludzkyem/ yáko też tho s̄am gnyewányem s̄wem nye raz okazał/ gdy te ludzie/ ktorzy się kocháli wtem závłfe s̄rogo karał. *GliczKsiąż* P2; Y niechciał omieszkáć thego okazać/ [...] iż on w tym s̄tanie [małżeńskim] s̄obie nawiętłze kochánie s̄woie położyć raczył/ co okazał y bytnościá s̄wá/ y dobrodziefstwem s̄wym *RejPos* 41, 335v; *StryjKron* 607; *NiemObr* 176. Cf »skutkiem okazać«.

okazać nad kim [= na przykładzie kogo] (6): *LubPs* ii; *RejPos* 26v, 56v, 81v, [279]v; A chociaż się zda iż kto vpádl iuż w s̄wey rzeczy. Przed się go on podnieśie á wyrwie s̄ trudności/ Iego żáłość przywiedzie ku wielkiey rádości. Co okazał y nád tym dziádufzkim vbogim *HistLan* Cv.

okazać na kim, na czym [= *na przykładzie kogo, czego*] (7): okazać to raczył ná wielu ludziach fwiętych/ ácz im kęs odwołczył wyfluchánia fwoiego dla więtfzey pociechy ich/ ále ich iednák nigdy w prośbach ich opuźczáć nie raczył. *RejPos* 75v, 75v, 120v, 283v [2 r.], 309. *Cf* »okazać na sobie«.

okazać w kim, w czym [= *na przykładzie kogo, czego*] (4): *KromRozm II* x2v; *RejPos* 336v; Modli fię Pálterz/ modlą fię też owieczki/ klęczy Pálterz/ klęczą owieczki/ [...] áby iáko w Wierze/ ták y w tych obchodách do wiáry należących okazáli/ iz to iest *idea* oney *coelestis Hierufalem ReszList* 186. *Cf* »okazać w osobie«.

cum A cum inf (1): Widziłz yáko to Apoštołowye vftáwy y przykazánia Páńfkye odmyenyáli. A yednák w tym nic nye wykroczyli [...]: Y owífem okazáli w tym władzą duchá śwýtego/ nye mnyeyfía być niż páná Kryftułowę *KromRozm II* x2v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [*w tym z zapowiednikiem: to* (14); *że, iż* (25), *zaimek pytajny* (7), jako 'że' (3)] (35): iako rzecz póspolitá miłowali/ Władiflaw y Ludwik to fá okazali. *KlerPow* 3; *RejPs* 96v, 178v; A iuż nicz niemiefzkaiąc chcę okazać panie Zeć dalibog pomyflę czos przełożył na mię *RejJóz* L2; *MurzNT* 111; *KromRozm II* i2; Ktorego [*Józefa*] w frogim wyęzyeniu tám długo trzymano [...]. Do tąd áż Pan Bog okazał/ iz nie winyen nye był *LubPs* Y; *Leop Iudith* 6/15, *Sap* 12/13; *BibRadz I* 6c marg; *Mącz* 504b; *GrzepGeom* B3; *RejPos* 81v, 84v, 177, 221v, 244, [279]v, 335v; *HistHel* B4v; *KochOdpr* C2 [2 r.]; Okazał/ co może boiem Woiiąc zá ludem fwoiem *KochPs* 148; *CzechEp* 385; *CzechEpPorz* **v; *NiemObr* 124, 176; *ReszList* 186; *KochPieś* 45; *ArtKanc* I18v, L20v; *ActReg* 15; *GrabowSet* F, R4; *SiebRozmyśl* A3.

Fraza: »jako okazał« (6): *GliczKsięż* P2; dzyęk czynienie iesth w tym Pfalmie/ iz Pan Bog lud fwoy á kołcioł wiernych/ ácz dopuźcza ná trapyenie/ wżákoż go iednák z láfki fwey nie opuźcza/ á s czáfem możnoćią ręki fwey dziwnie gi wybawiác raczy. Iáko to okazał gdy lud fwoy z mocy okrutnego Fáraóná wywieść raczył fuchemi/ nogámi przez morze czyrwone. *LubPs* P3, ii; *RejPos* 26v, 33, 56v.

Zwroty: »jawnie, jáśnie a jáwnie okazać« [*w tym: komu* (2), *co* (1)] [*szyk zmienny*] (4:1): *RejPs* 96v; Bo ten pan im dłužey karze tu człowieká wiernego/ Tym mu to hoyniey nágradza z miłofierdzya fwoiego. Iáko nád tym mężem fwięty m Iobem okazał iáwnie *LubPs* ii; iákobychmy fie w tobie przypátrzyli Bogu Oycu twemu/ tho iest/ fpołącznemu Boftwu onemu twemu w Troycy iedynemu/ ktore nam w tobie y we wśzytkich fprawach twoich iáśnie á iáwnie okazać raczył. *RejPos* 336v; tedy tákiego [*papież*] klnie: odpowiada mu: poddáne przeciw niemu pobudza [...] etc. Aby to [*papież*] iáwnie okazał/ iz tytuł iego/ *feruus feruorum Dei*, flugá flug Bożych/ *per Antiphrafim* ma być rozumian. *CzechEp* 385; *NiemObr* 176.

»niewinność [*przed kim*] okazać« (1): kiedifz wolny przifstęp nędzny człek będę miał/ Abych niewinność fwoię przed Bogyem okazał. *LubPs* L4.

»[*co*] okazać w osobie [*czyjej*]« (1): A ftworzywfiy go [*człowieka*] ná kftałt Boftwá fwego/ co to okazał w ofobie fyná fwoiego/ ni nacż go infzego nie chowa [...]/ iedno áby mu potym dał opánowác przy fobie wśzytki rádości niebá fwego. *RejPos* 142v.

»sam siebie [*kim*] okazać« (1): áby ten ktory vczy/ wśzytkim fie przyftołowác/ á wśzytki Pánu Chriřtułowu pozyfkác/ y fam siebie wiernym flugá y fzfáfárzem mogł okazać *KuczKat* 5.

»okazać na sobie« (1): Iefli tedy [Grecy] krzywdę W tym fie mieć rozumieią/ że Helenę wniofł ALEXánder: niechayże okazań ná łobie Sámi naprzod [oddajęc uprowadzonę Medegę]/ iáko ten gwałt winien nágradzác KochOdpr C2.

»skutkiem, rzeczą, uczynkiem, z skutkiem okazać« [w tym: co (2)] = *probare factis* Mącz [szyk zmienny] (4:2:1:1): będę fie oto fćrał ábych nietylko otem myfłil álbo powieđał ále y fćudkiem [!] to okazał iz fą vmnie w wielkicy powadze fwięte náuki twoie. *RejPs* 178v; *LibLeg* 11/170; Rzeczą okazał/ iz bárzo dobrze onę ich ráde zrozumiał gdzie tu ludzkim fpofo^m mowi dla náfzey profoty. *BibRadz* I 6c marg; *Mącz* 323c; *RejAp* 29v; Iz chcelz być Oyem fáfkwym/ okázze to z fćutkiem práwym *ArtKanc* L20v, A13; *ActReg* 15.

»okazać [co] fwiátu wszemu« (2): Láskaw iefł pan ludu fwemu/ Okazał to fwiátu wźemu KochPs 190, 190.

»okazać znacznie« (1): Y okazał ci znaczenie/ że cię tak miłował/ Iz włafnym zdrowiem fwoim to zápieczętował. *SiebRozmyśl* A3.

»okazać znak« [szyk zmienny] (2): *BibRadz* II 7b marg; Tám płác vřtał/ y wzdychánié. A rádości náftąpiły Ná to mieyfce [...]. Tám pogánin zazdrofciwy Znak (powieđa) niewátpliwy Okazał bóg fwiátu wźemu/ Ze iefł fáfkw ludu temu. KochPs 190.

Szereg: »dowiefć, okazać« (1): *Probare factis*, Vczinkiem dowiefć/ okázác. *Mącz* 323c.

Przen [kogo, co] (3) :

okazać kim [= jako kogo] (1): moie Rządź fmyfły/ by godnie dobrodzieyftwá twoie Przyimuięc/ mnie fynem godnym okazały GrabowSet C3.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): *SkarJedn* 125 cf »czas okazał«.

Frazy: »czas okazał« = *okazało się później* (1): A iz nie tylko vrzędowne/ ále y práwe á fwięte było to S. Wiktorá rofkazanie/ á nie fłufzne Polikrátá y innych Azyáfńkich Bifkupow zprzećiwienie: to potym czás okazał y Koncylium Niceńskie *SkarJedn* 125.

»sama rzecz okazała« = *samo się okazało* (1): co pewnego ábo długo trwáięcogo poftánowić mogą ci/ ktorzi [...] tych náuk/ ktore zámykáią w łobie źródłá praw y wřzytkicy przyftoynořci/ nic nieumieią? lámá to rzecz częfłto iuz iáfńie okazałá [res ipsa saepius iám declaravit]. *ModrzBaz* 97.

Zwrot: »jáfńie okazać« (1): *ModrzBaz* 97 cf »sama rzecz okazała«.

α. *Za pomocę dowodów rzeczowych lub argumentów* [w tym: z podmiotem nieosobowym (2)] (110) :

okazać kogo, co (70): tedy to jest powinien každy urząd WKM: usprawieđliwić się przed osobą WKM každyemu, kto by na nie żáłował, abo okazać przyczynę, że w tym krzyw nie jest, ocz go winują. *Diar* 45, 46, 49; *GroicPorz* x4v; *KrowObr* 26v; *UstPraw* Kv; *BibRadz* *5v; *Summa est in testibus*, Swiádkowie to okazań/ wřziřtko ná fwiákách [!] náleży. *Mącz* 431c; *RejPos* 69v; *GrzegŚm* A3; *RejZwierc* 55v; *WujJud* 39v, 200; ábyfmy y tu ná poczętku wielką niemilořć Pánow Duchownych Rzymfńkich przećiw łobie okazałi/ ktorzy nas [...] Heretykámí poładzáią/ położył fie tu czytelniku miły Dekret Cefárzow Rzymfńkich fćtarych/ z ktore⁸⁰ fie fćpráwić będźiefz mogł fnáđnie/ kogo ná on czás zá Heretiká miano. *WujJudConf* 19v; *CzechRozm* A7, 15, 153v; A izbych tego iáfńiey dowieđł com powieđział/ tedy to iefćzce w rozných wiekoch/ ofóbách/ fćtaniech/ y w rozných rzeczách okázác trzebá [in personis ... demonstrandum est]. *ModrzBaz* 9v; *StryjKron* 59 [2 r.]; *NiemObr* 51, 68, 92, 93,

116, 124; *Phil F2*; chcemy aby ci wzyficy którzy summy maia/ albo miec fie mienia/ na przyfzlym Seymie te summy okazali *SarnStat* 1203, 1285. Cf *okazać co per aliquam rem; co w czym; Ze zdaniem dopełnieniowym, Zwroty*.

okazać co per aliquam rem (1): iuzci tu nie iedna będzie oloba [tj. *złączona natura ludzka z boską w Chrystusie*] do tego okupu/ do śmierci/ do zaśluga/ ale ich wiele: w ktorzch [tj. *pisząc o nich*] *ignotu^m per magis ignotum* X.K. chce okazać/ rzecz nie widaną ani fłychaną/ przez tę ktorey też nigdy nie było *CzechEp* 148.

okazać co w czym [= w tekście] (1): W tych kłięgach naukę mądrości y vmieiętności fpiłaf Iezus fyn Syrachow [...] w ktorzch okazał mądrość ferca fwego. *BibRadz Eccli* 50/28.

okazać z kogo, z czego [= na podstawie (czyjego) tekstu] (12): *KromRozm I* E4v; *KrowObr* 26v; Muśifz thu fpiłma okazać fałz Antykryftow o dułzy *GrzegŚm* A3; *CzechRozm* 15, 107, 153v; Aleby mi czafu nie żal/ okazałbych to nie tylko ze Mízała/ iż oni fa Sábelliani *CzechEp* 313, 96, 130; *NiemObr* 93, 124, 145.

okazać komu (22): *KromRozm I* K4v; *KromRozm II* d, f3v; *Diar* 75; *DiarDop* 98; *KrowObr* 20v; *Leop Iudith* 6/2; *UstPraw* G; przy mnie ftoi cnotá. Pod tey chorągwi[a] ftoię/ tey fłużę naraczey/ Poki mi nie okaże Szácunkarz inaczey. *Prot* D4v; gdy okazał Doktorom onym żydowfkim w bożnicy ich/ nie człowieczeńką ani fwiáthá tego/ ale práwie niebieską á Boską naukę fwoię/ w młodości fwoiey. *RejPos* 69v; *BiałKat* 151; *RejZwierc* 55v; *WujJud* 42, 57, 59v; *CzechRozm* 79v, 85v, 107; *NiemObr* 68, 91, 92; *SarnStat* 96.

okazać kim (7), *czym* (18): *Diar* 46; *KuczbKat* 110; iákobym máctwo to fprońe/ [...] piłmy świętymi Prorockimi y Apoftolfkimi/ y okazał/ y zborzył. *CzechRozm* A7; wezmę to przedsię/ czymbych zacność y pewnośc piłma ś. okazać [...] mogł. *NiemObr* 68, 51, 91, 99, 135; iefliby kto [...] okazał to iáfnemi documenty/ żełmy tákowá wieś [...] od niego przyięli: [...] powinni będziemy zaśię onému też wieś [...] wrócić *SarnStat* 90. Cf »okazać dowodem«, »okazać przykładem«, »świadki, świadectwem okazać«.

okazać przed kim (3): *SarnStat* 96; Aby żaden rycerfkiego ftanu człowiek/ nie mogł *adire haereditatem et possessionem bonorum terrestrium* [...] / ażby pierwey przed Krolem Ie⁸⁰ Mością [...] okazał ieśliz vmie to co iego rycerfkiemu ftanowi należy *GrabPospR* K3. Cf »okazać przed sądem«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (19); że, iż (40), jako 'że' (5), jeśli 'czy' (4), żeby (1), zaimek pytajny (1)] (51): LibLeg 11/137v, 159; yefli mu [kacierzowi] okazałsz iż tak oycowye fwięci/ Concylia/ y kościoł połpolity rozumyał y rozumye Odpowyeć/ iż to wymyfly ludzkye *KromRozm I* K4v, Dv, E4v; *KromRozm II* d, f3v; *Diar* 65, 75; *DiarDop* 98; *GroicPorz* r4v, dd2v; *KrowObr* 20v; Niepowiećieli mi kto tho iest co ziada ten tak wielki nakład/ pomrzećie. Ale iefli to okażećie/ że tho Bel ziada/ vmrze Dániel *Leop Dan* 14/8, *Iudith* 6/2; á gdzye Scrutinium [= badanie] okaże iż kto zábił/ thedy o wieżę przes iego Krolewfką M. ma być pozwan. *UstPraw* K2, Kv; *BielKron* 465v; *Mącz* 117b, 199d; á żeby tho prawdá byłá okażę to. *BiałKat* 148v; My fżátaná nie fłucháiąc/ ani dowodów iego z Lutrem/ okażemy: iż Míza y przez piłmo święté iest nam podaná *BiałKat* 341, 143v, 151, 338v; *KuczbKat* 90, 110, 170; *WujJud* 42, 57, 59v, 248; *CzechRozm* 79v, 85v, 107; *ModrzBaz* 28; *CzechEp* 52, 53, 96, 313; *NiemObr* 41, 51, 52, 157; *WujNT przedm* 12; ná

przyślzym Séymie okazać to księza máią/ iegli Szoltyśi ich álbo Woytowie od woienney fłużby wolni fą *SarnStat* 300, 90, 94, 96, 611; *GrabPospR* K3. [Cf też wyżej »czas okazać«.]

W połączeniu szeregowym (1): áby káždy [...] powinien fwą niewinność łobie równemi w łtanie y w powadze świádki w téy liczbie/ iákoby fzláchectwá fwégo dowodzić miał/ obiáfnic/ oczyścić/ okazać *SarnStat* 703.

Fraza: »jakosmy okazali« (2): *BibRadz* *5v; to nam opowiedáią o Bogu iż on wfzytki rzeczy fpráwił [...] chociaź niebiełkie/ chociaź źiemłkie/ chociaź wodne/ chociaź podziemne/ iákołmy okazáli z fámymch fłow piłm ś. *CzechEp* 130.

Zwroty: »okazać dowodem« [w tym: co (2)] [szyk zmienny] (4): zołthawylyfzmi tho panv Voyewodzye gdzye bi tho okazacz mogł flvfnemy dowodi yłch mv Borzoboathi wynyen yefth *LibLeg* 11/159; *GroicPorz* ee2v; gdziebych ia w.m. fpor dzierzál/ á okazał wfzytko ináčzey/ flufznemi [...] dowody/ tedybyś fie W.M. czofnąć mogł náząd *GórnDworz* N; *KuczbKat* 90.

»jaśnie, jawnie okazać« [w tym: kogo, co (2)] = *in medium producere a. proferre, subicere oculis* *Mącz* [szyk zmienny] (3:2): *Mącz* 163a, 213b; *NiemObr* 99, 145; W czym áby nie rzekli/ że ich potwarzamy/ okażę to iáśnie nie iednym przykłádem. *WujNT przedm* 4.

»okazać niewinność« = *avertere crimen a se, exhibere iustitiam* *Mącz*; *demonstrare innocentiam* *JanStat* [szyk zmienny] (13): *Diar* 46; Gdyź tu then. N. łtánawłzy przed Sądem okazał wedle Práwá niewinność fwoię *GroicPorz* o2, n4v, o, hh4v; *UstPraw* G [2 r.]; *Mącz* 151d, 401a, 487a; nielza/ iedno y X.K. y infzym flufzną fpráwę o łobie dáć: y niewinność náłżę okazać. *NiemObr* 91; ten vćiekáiący [...] będzie fie świadczył/ iželmy mu/ álbo Stárołtá náłż okazać niewinności [*ad expurgandum ipsum admittere* *JanStat* 627] fwéy niechćieli dopuścić *SarnStat* 156, 703.

»prawo okazać« (1): A gdyby byli bráciá álbo łiołtry nierozdzyelne/ [...] á ktemu iżby woźny vrzędnie pozew położył/ ná ktorymby łtáło/ y s tymi wfzytkimi ktorzyby fie mienili do tego imienia iákie práwo mieć/ ánoby niełtali/ áni fwey fpráwiedliwóci y práwá nieokazáli: Tedy Sędzya ma fkaźń vczynić *UstPraw* G2v.

»okazać przykłádem« [w tym: co (2)] (4): *BiałKat* 338v; *KuczbKat* 375; Tylko to okażę kilkanałcie przykłádom/ że w Graeckim texćie iefł y síłá przyład niepotrzebnych *WujNT przedm* 12, *przedm* 4.

»okazać przed sądem« (1): tá łtroná ktora o nakłády pozywa/ ma okazać przed Sądem/ iáko pozwáną Stronę pierwey przewyciężyłá Práwem w głowney rzeczy. *GroicPorz* dd2v.

»okazać świádectwem, świádki« (1) = *demonstrare teste* *JanStat* [szyk 1:1] (1:1): pozwalamy: áby káždy ktoby ieno miał fie czego flufznie vpomináć/ nam ná Séymie przed Rewizormi témi okazał dowodnym świádectwem: iż mu to [...] *nullo iure* wzięto *SarnStat* 96, 703.

»[co] źrzetelnie okazać« (1): Wiele ludźi od dawnych czálów/ ważyli fie tego mowić/ y piłác/ o Bołtwie páná Chriłtułowym/ czego żadnym piłmem iáśnie y źrzetelnie podeprzeć y okazać nie mogli. *NiemObr* 99.

Szereg: »dowieść i okazać« [szyk 6:2] (8): pámyętałz iżemći nyedawno okazał y dowodł/ iż nyetym vmyflem piłáli Ewányeliłtowe/ y drudzy Apołtołowe/ áby wfłyftek zakon krzełciyáńłki zebráli *KromRozm II* f3v; *CzechRozm* 79v; *CzechEp* 52; *NiemObr* 52, 91, 106, 135, 145.

Przen [kogo jakiego] (1) : A Inadz prawda vzywie wzdy wrzędu fwego A mnie z czałem okaże ni w czym niewinnego *RejJóz* Hv.

c. *Ujawnić to, co poprzednio było niewiadome; declarare, revelare PolAnt; detegere Modrz* [w tym: co (10)] (13) : ia nie fzukam chwały fwoiey/ chocia wy mnie w poczciwości nie macie/ ieft ten kto ią okaże *RejPos* 85v.

okazać kogo kim [= jako kogo] w czym [= za pomocą czego] (1): A iż Bog iufz dálej niechciał tak wielkiego bluznierftwá wálzega ćierpieć/ przetołz was wtym Mfzale Diiabelskim chciał wsfyftkiemu fwiátu kácerzmi okázác *KrowObr* 192.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Okazał tełz tho Bog potym iáwnie/ y odkrył przed wsfyftkim fwiátem/ iż Ian olmy/ niewiálthá nietzyfta Papieżem była *KrowObr* 234.

Zwoty: »okazać na jaśnią« [szyk zmienny] (2): *BibRadz* *2v; Ieft infzych rzeczy wiele tak drobnych á nieznácznych/ że ich żaden obáczyć niemoże/ [...] ktore ia wedle możności moiey vmyśliem odkryć/ á ná iáśnią okázác. *ModrzBaz* 6v.

»okazać jawnie« (1): *KrowObr* 234 cf *Ze zdaniem*.

»przed wszystkim światem, wszystkiemu światu okazać« [szyk zmienny] (2:1): Ale iż Pan Bog [...] niechciał dálej ćierpieć fałzywey náuki przykrytey obłudy/ przetho ią tak chciał przed wsfyftkim fwiátem okázác. *KrowObr* B4, 192, 234.

Szereg: »odkryć a (i) okazać« [szyk 2:1] (2): *KrowObr* 234; *Captiones* refellere, odkryć á okázác chytrości *Mącz* 35b; *ModrzBaz* 6v.

W przen (1) :

Zwrot: »okazać przez ręce [czyje]« (1): odiął był z pośrzodká ich zakon fwoy/ ktory potym aż zá lozyałza onego dobrego Krolá okazał ná iáśnią przez ręce Elcyałzá Kápłaná y Sáfáná Kánclerzá iego. *BibRadz* *2v.

Przen (6) :

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (1); zaimek pytajny] (2): 11 Y íam P. Chriřtus ieft fundámentem. 12 Ná ktorym kto zle ábo dobrze buduie/ okaże to dzień fądu Bożego. *WujNT* 1.Cor 3 arg; *VotSzl* B3.

Frazy: »czas okaże« = *okaże się później* (3): człowiek nie ieft wto tak opátrzon fczodrze/ Aby wiedział co z iego lepfzym: czas to potym Okaże *KochDz* 109; *Phil* N3; *VotSzl* B3.

»okaże dzień« = *dies declarabit PolAnt* [szyk zmienny] (2): Káżdego robotá iawna będzie/ bo dzień okaże *BibRadz* 1.Cor 3/13; *WujNT* 1.Cor 3 arg.

Zwrot: »jawnie okazać« (1): Niebiofá iáwnie okázą złoć iego *BibRadz* *Iob* 20/27.

d. *Dać poznać swoje cechy; ostendere HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz; facere Vulg, Mącz, PolAnt.; manifestare PolAnt, Vulg; persuadere PolAnt; exhibere, indicare Mącz; dare, edere, exserere, prodere Modrz; ostentare Vulg* [w tym: co (177)] (186) :

Przen (5) :

Zwoty: »podobieństwo [jakie] [= że jest podobny do czego] okazać« (1): ábowiem přetko będzie obaczono ífaleńftwo iego/ ktore Inadz wfobie wflytko podobieńftwo zwierzęce okaże. *RejPs* 73.

»w sobie okazać« (1): *RejPs* 73 cf »podobieństwo okazać«.

a) O Bogu: stworzyć na. swoje podobieństwo [w kim] (4): gdy Pan Bog człowieką/ Raczył pirwżego ftworzyć zá ftárego wieká. [...] wiele w nim y kftaltow fwoich był okazał/ Bo mu był nieśmiertelność z niewinnością przydał. *RejWiz* 133; Pan iftność fwą w człowieku okazał. *RejWiz* 187 *marg* [*idem*] *Ddv*; *RejPos* 321.

α. W celowym działaniu: zaprezentować, wykazać się czymś, pokazać co się umie; popisać się czymś (135): *KlerPow* 9; ále my fiły náłze mężnie okázmy. *HistAl* D7v; *RejWiz* 115; Pan niech okaże chwałę fwoię [*glorificet Dominus*] *BibRadz Is* 66/5; *Mqcz* 323c; kiedy fie im okręt rozbije/ tedy fie kázdy miece do żaglu/ kázdyby chciał iákíe miłsterfthwo okázac *RejPos* 316v, 38v *marg*, 43, 43v, 142, [308]v; *GrzegŚm* 59; *KuczbKat* 50; *KarnNap* F2v; *KochPs* 29; Ták dwa Polacy dzielność fławną okazáli *StryjKron* 602; *KochFr* 126; *WujNT Ioann* 2/11, 1. *Tim* 1 *arg*; *CzahTr* K2v.

okazać komu, czemu (24): *RejPs* 165; *LubPs* aa4; *BibRadz Sap* 16/8; *BielKron* 1v; *Mqcz* 471c; *RejPos* 3, 40v, 59v; *CzechEp* 190; wielkiego podziwienia godzien ieft on zacny Conful Rzymfki Fábriicyus/ kthory nieprzyjacielowi fwemu/ s kthorym wiodł woynę/ wiaré fwą y cnotę zacnemu Hetmánowi należąca okazał. *Phil* O3; *GrabowSet* N2v. Cf »jawnie okazać«, »okazać możność«, »światu okazać«.

okazać nad kim, nad czym [= wobec kogo, czego] (15): ia w ziemi niewolftwá mego będę fie mu wyznawał: że okazał máieftat fwoy nád ludem grzełnym. *Leop Tob* 13/7, *Rom* 9/23; gdy chwałę fwą okażę [*cum glorificatus fuero*] nád Fáraóne/ nád wozy/ y nád ieźdnemi iego. *BibRadz Ex* 14/18, *Ex* 14/4; *RejPos* 282, [290]v. Cf »okazać możność«, »okazać znak«.

okazać nad kim [= na przykładzie kogo] (1): Pan czáfem y dla fławy á chwały fwey karze wierne fwoie/ áby nád nimi gdy ie fkarze á potym záfię pociełzy okazał możną hoyność Bołthwá fwego *RejZwierc* 174.

okazać przed kim (1): Czemu fobie nie wfpomniłz ná onego nędznego krolá Báltázará/ kthory w pośrzodku [...] oney márney fwieckiey chłuby fwoiey/ ktorą chciał okázac przed pány fwoiemi: vźrzał rękę ná ścienie piłżacą ony frogie fłowá vpadku iego: Mane Thecel Phares. *RejPos* 185v.

okazać na kim [= wobec kogo] (2): A okaż grożę fwoię ná tych ktorzy ták zelżyli ymię tve *RejPs* 119; *RejPos* [77]v.

okazać na kim [= na przykładzie kogo] (3): *Leop Rom* 9/17; toć ieft co mowił Pan Bog/ fwoy Máieftat fwięty okażę ná tych ktorzy fie ku mnie bez obyczáia przybliżáią. *BielKron* 38; *WujNT Rom* 9/17.

okazać w kim [= wobec kogo] (3): *RejPs* 155; MA w fobie Pfalm ten nadobne napominanie ku czynieniu dzyęk Pánu Bogu zá wżytko ftworzenie iego/ w ktorym okázac raczył wielką á niezmierną dobrotliwość fwoię/ y możność Bołtwá fwoiego. *LubPs* ff3. Cf »okazać możność«.

okazać w kim [= z czyją pomocą] (1): Bo y próżna yeft nádzyeyá w ludzkim wybáwyenyu/ Yedno w tobye o Boże náłz moc fwą okażemy *LubPs* O5v.

okazać w kim [= na przykładzie kogo] (4): Ale fię dla tego nademną zmiłował/ áby we mnie pierwżym okazał Iezus Kryftus wízeláką lithość/ żebym był wzorem tym kthorzyby wierzyli weń *BibRadz* 1. *Tim* 1/16; *NiemObr* 86; *WujNT* 1. *Tim* 1/16. Cf »okazać w osobie«.

okazać w czym [= czym] (11): *KromRozm II* p3v; *Leop Eph* 2/7; *BibRadz Sap* 16/8; *BielKron* 1v; Aczbyć fie to dziwnie zdáło/ czemu Pan Bog ná ony złoŃniki zárázem iákiego ognia z niebá ábo iákiego gromu frogiego/ [...] nie przepuścił ábo y dzis nie przepuŃzcza/ áby był okazał w tym chwałę Ńwoię *RejPos* 85v, 49, 56, [136], 336; *WujNT Eph* 2/7.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (8); że, iż (6), zaimek pytajny (2), jako 'że' (2), jeśli (1), zaimek względny (1)] (12): *BibRadz Sap* 16/8; *Vacat mihi esse diserto*, *Podobámi fie/ chce mi fie okazać yákom wymowny yeŃt. Mącz* 472b; *RejPos* 5v, 37v, 349; *A co cnocie przyŃtoi to okaże wŃzędzie. RejZwierc* 183; *BudBib Iudith* 9/15; *HistHel* C2; *nád ktoremi [ludźmi] záprawdę żadenby niemiał być przełožoń/ [...] áżby to okazał że też íam drugim poŃlufnym był ModrzBaz* 46v, 46v; *GrabowSet* N2v; *SiebRozmyŃl* F4.

W charakterystycznych połączeniach: okazać (swoj(ę)(-e), naszę, moię) bogactwo, bogactwo (hojność bogactwa) łaski (3), bostwo (hojność a. możność, a. podobieństwo bostwa) (10), chłubę, chwałę (hojność chwały) (7), chytróść, cierpliwość, cnotę, dzielność, grozę, litość, majestat (3), misterstwo (2), nieskwapliwość, niewinność serca, piękne sprawy, pilność, siłę (2), świętość, umiejętność nauki, wiarę (podobieństwo a. skuteczność wiary) (6), wielmożność (3), władzę.

Zwroty: »jawnie okazać« [w tym: komu (4), między kim (1), przy kim (1)] [szyk zmienny] (8): *On iáwnie okáże vmieięthność náuki Ńwoiey [manifestabit disciplinam] BibRadz Eccli* 39/10; *RejPos* 81, [136], 234v; *Okázże iáwnie między wŃzytkim twym ludem/ [...] iżeŃ tj ieŃt Bog wŃzelkiewy mocy BudBib Iudith* 9/15; *okazał tho [cnoty i męstwo] iáwnie/ Przy pánie Ńwym/ [...] Bo fie y w niewolá dał dla niego poimáć PaprPan* Kv; *KochPs* 141; *CzahTr* G4.

»okazać możność, moc, wielmożność« [w tym: komu (9), nad kim, nad czym (8), w kim (1); o Bogu (42)] = ostendere virtutemVulg [szyk zmienny] (24:19:3): *okaż możność twá nád niewinnem rozlianiem krwi flug twoich RejPs* 119, 155; *WŃpomoż nas Pánye Boże [...]/ A rácz okazać możność imyenyá twoyego LubPs* S2v; *Zápomnyeli ná wŃsem Páná Bogá wŃfechmocnego/ Ktory okazał w Egipcye im moc BoŃtwá Ńwego LubPs* Y3, B2v, D2, F2, M4, O5v (11); *Leop Rom* 9/17; *BielKron* 1v, 138v, 203; *poduŃzczył w nim [Dawidzie] czárt pychę/ ták iż kazał liczyć poddáne Ńwoie/ chcąc okazać możność Ńwoię RejPos* 50v, 5, 27, 33v, 46v, 49 (15); *RejZwierc* 174; *O látom nie podległy/ y wieku żadnému/ Stań w wierzchu niebá/ á Ńwiátu wŃzyŃtkiému Okaż Ńwoię wielmożność KochPs* 83, 84, 114, 167, 171; *NiemObr* 86; *Okázylz moc Ńwoię, á przydź żebyŃ nas wybáwił ArtKanc* I15v, K4, L4, L4v, Q; *WujNT Rom* 9/17; *CzahTr* G4. [*Cf też »okazać znak«*].

»okazać w osobie [czyjej]« (1): *iedno iż w tobie buia á pánuie moc onego okrutniká á onego węża [...]/ á tobá robi iáko kárwem/ áby okazał w oŃobie twey chytróść Ńwá/ á możność kroleŃtwá Ńwego. RejPos* 27.

»rozum okazać« [szyk zmienny] (9): *BierEz* F3; *gdy kto ná Ńwoy Ńwe rozum íádzi/ nyepreŃtawa ná tym czego Ńwe pirwey z inąd náuczyl/ ále porzućiwŃly ono/ nowego co wymyŃli/ wczym by rozum Ńwoy okazał. KromRozm II* p3v; *GliczKsiąż* K7; *RejWiz* 164v; *GrzegRóżn* N3v; *Więc drugi trzeci/ dwudzieŃty proŃtak/ będye fie theż chciál tego w rzeczach wielkich poważyć/ áby iedno okazał rozum Ńwoy/ á władzę GórnDworz* L4v; *RejPos* 40v, 89v; *StryjKron* 1.

»po sobie, w sobie, na sobie, z siebie okazać« = *okazać swoim postępowaniem* [szyk zmienny] (3:2:1:1): *GliczKsiąż* Ov; *RejPos* 44v, 59v; powinowáci twoi zápatrzywfy lie ná cię áby lie tobá ciefzyli/ gdy obaczá że wdy vmiesz o tym y mowíc coš widział/ y piękne íprawy w łobie okázác *RejZwierc* 24, 52; Košcioły odzczępieńcow/ nie tylko żadney prawdziwey świątošci po łobie okázác nie mogą/ ále [...] *WujJud* 133v; *BudBib Eccli* 15/15.

»sztukę [= *umiejętności* [czego] okazać« [szyk zmienny] (3): *RejWiz* 74v; Exhibere specimen suae eruditionis, Okázác nieyáká íztukę á ípofób nauki fwey. *Mącz* 404d. Cf »rzemięšła swego sztukę okazać«.

»rzemięšła swego sztukę [komu] okazać« = *zdać egzamin czeladniczy* (1): Tyrocinium facere, Rzemięšlá swego íztukę miŕtróm okázác/ z vczniowych á íposłuźebnych lat wyniŕšć. *Mącz* 471c.

»świátu wszy(s)tkiemu okazać« [szyk zmienny] (4): Okáz wŕzytkiemu świátu władzá íwá íáwnie. *KochPs* 141, 83, 84, 167.

»uczynkiem, skutkiem okazać« (1:1): nikogo do nich [swoich dworów] niepuŕzczáli/ iedno tego ktoryby ábo zacnemi íákimi vczyńkámí znáki męŕtwá y cnoty okazał [factis egregiis virtutis suae specimen dedisset]/ ábo [...] *ModrzBaz* 14; *NiemObr* 86.

»wołá swoję (a. swá) okazać« (2): *RejPos* 336; Swá świątá wołá okazałeš Pánie/ żeš przepuŕšić to twe ná nas karánie *ArtKanc* R17.

»okazać znak, znamię [czego; w tym: możnošci, mocy (6)]« [w tym: nad kim (1)] = *specimen a. documentum dare* *Modrz* [szyk zmienny] (8:1): Okázze możnošci fwey yákye dziwne známyę *LubPs* C3, P5v, S4v, T2v, hh2; *RejPos* 282; byłoby to z pożytkiem Rzeczypošpolitey/ áby żadnemu wrzędow vczonym naleźących niedawano/ iedno ktorziby íáki znák náuki fwey okazáli *ModrzBaz* 135, 14; *ArtKanc* Q15.

Szeregi: »okazać i objašnić« (1): okázác y obiáŕnić w tobie będye raczył możnošć/ íftnošć/ á fwiáthobliwošć wŕzytkę Boŕtwá íwego íwiętego *RejPos* 275v.

»okazać i wystawić« (1): Cefarz/ Krol/ Kłiąžę/ yákoby máyeŕtat fwoy okázác y wytáwić mogł/ [...] yeŕliby nye myał w imyenyu rzemyęšnikow *GliczKsiąż* G5v.

W przen (1) : w tym ma być wvielbion Ociec moy/ gdy mu okazaecie obfity owoc s ŕiebie *RejPos* 59v.

Przen (3) : ímierć nie lutošciwa [...] Wyrwawfy ŕię przed czálem złošć íwá okázála/ We trzynašcie lat tylko z ŕwiátá go porwála. *CzahTr* L3v.

Zwrot: »okazać moc, możnošć« [szyk zmienny] (1:1): *RejPs* 165; íamá przez ŕię táka íeŕt [cnota]/ íz gdyby ŕię íey práwie przypátrzone/ á oná moc íwá okázála [ac vires exereret suas]/ dźiwnieby fercá ludzkie ku miłowániu ŕiebie poruŕzyłá *ModrzBaz* 136.

β. *Uzewnętrzníc, przejawić w zachowaniu lub sposobie postępowania swoje cechy, uczucia, myšli; patefacere* *Mącz* (46) : íz on nád ine złošci fwoye to przydał/ íz przeciwwko ŕtrožowi winnice páná zaŕtěpow [...] ífaleńŕtwo fwe okazał *KromRozm III* Q; *BibRadz* II 133a marg; *BielKron* 119v; *Mącz* 283c; práwieš tu poŕwinná miłošć okázála/ Zeš mię teraz przed czálem s tego nápomniáłá. *HistLan* A4; *RejZwierc* [28²]v, 144; *StryjKron* 732; Gdy náłz miły Zbáwićiel na krzyžu vmierał/ Słóńce ŕię íeŕt zácmiło/ Oćiec gniew okazał/ zá takim okrucieńŕtwem ktore nád nim widział *ArtKanc* D13; Skoro

to wymówił/ Ociec ón furowy Okazał złość wielką *ZawJeft* 47; Lecz żądamy aby każdy z was toż ftranie [= gorliwość] okazał ku wypełnieniu nądzieie aż do końca *WujNT Hebr* 6/11, *Hebr* 6/10.

okazać komu (8): *BielKron* 246; *RejPos* 230v, 347v; *RejZwierc* 96v; prozę ia okazał mi wtrzymawłość *Oczko* 28v; Gotuycie Pánu o wierni poddáni Okázac radość *KmitaPsal* A2; *ZawJeft* 11. Cf »znak okazać«.

okazać przed czym [= *przed kim*] (1): iż tak nád każdym wypełniono będzie/ kto wzgárdzi takie fwięte miłolierdzye iego/ á okaże frogość á niemilolierne przyrodzenie fwoie przed Máyeftatem iego fwięty. *RejPos* [249]v.

okazać w czym [= *za pomocą czego*] (6): *GliczKsiąż* M; *LubPs* dd5; *Leop Eccli* 20/13; gdyście oznaymili przewrothności wálze/ á okazali złości wálze/ we wzythkich fprawách wálznych *BibRadz* *Ez* 21/24, I 183d *marg*; Iużćiby w nim vgałnąć mułiá/ pychá/ nádętość/ gniew [...]. Gdyżby to pewnie wiedzyał/ iżby tym obraził fwięta woła iego/ á okazałby mu w thym wzgárdzenie fwoie. *RejPos* 230v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [*w tym z zapowiednikami: to* (3), *co* (1); *że, iż* (7), *jako 'że'* (1), *zaimek pytajny* (1)] (9): Nunquam ostendisti quanti illum penderes, Nigdiś nie okazał yakośgo łobie wáził *Mącz* 288b; *RejAp* 29v; *RejPos* [219]v [2 r.]; *BudBib* 2.*Mach* 14/39; *ModrzBaz* 106; *KochTarn* 73, 76; pánu Wolfkiému Káftzelanowi Czérkiému tráfiło fie to/ że iedząc v niego oblał obrus: gofpodarz/ iáko to był zwykł/ okazał że mu to niemiło. *KochAp* 9.

W charakterystycznych połączeniach: okazać (*swoj(q)(-e)*) *chuc* (2), *gniew* (2), *łotrostwo*, *miłość* (5), *myśl zatrwożoną* (*złą*) (2), *niemiłolierne przyrodzenie*, *niewdzięczność*, *niewiarę*, *opatrność*, *ostrożność*, *radość*, *słowo łaski*, *srogość*, *staranie*, *szaleństwo* (2), *wdzięczną myśl* (*postawę*) (2), *wstrzymawłość*, *wzgárdzenie*, *złość*.

Zwroty: »jawnie okazać« = *publice edere* *Modrz* (2): Bene dissimulatum amorem et celatum indicat, Dobrze táyemną miłość yawnie okazał. *Mącz* 85c; *ModrzBaz* 80v.

»sam siebie okazać« (1): Mądry w łowiech łam łiebie okaże [*seipsum amabilem facit*] *Leop Eccli* 20/13.

»okazać w sobie, po sobie« [*szyk zmienny*] (2): bárzo prętko przepomnyeli tego/ Co Pan nád nimi okazał w fprawách Bołtwá łwego Wnet okazali nyewyárę w łobye *LubPs* Y2v; *RejPos* 351; To ofobne po łobye okazał łzaleństwo. Zenie kwoli/ ktorey był/ od pogánow dołtał/ Tymże iáko y oná pogáninem zołtał *HistHel* B; *Phil* N2.

»znak [*czego*] okazać« [*w tym: komu* (1)] [*szyk zmienny*] (5): *LibLeg* 7/31v; *MurzHist* H3; *LubPs* hh2; niepirwey go do Zboru y ceremoniy łwiętych przypuścił/ áz znaki pokáiania iáwnie okazał [*quam ille poenitentiae signa publice edidisset*] *ModrzBaz* 80v; *Phil* N2.

W przen (1) :

Zwrot: »twarz niewstydlivą okazać [*w czym*]« = *ujawnić swój bezwstyd* (1): ále też iż on [*papież*] prawdziwie Cefárzom y Krolom (będąc łam Krolom onym twarzy niewłtydlivey/ iáko ią w tym liście okazał/ zwierzchności nie przyznawa *CzechEp* 400.

Przen (2) :

okazać komu (1): *LubPs* Z6v cf *W porównaniu*.

W porównaniu (1): Pagorki iáko iágniátká wefele im okazały. *LubPs* Z6v.

Zwrot: »w sobie okazać« (1): Zarzucá przed oczy Kainowi iż ziemiá wiétszá w łobie ludzkość niż on okazała *BibRadz* I 3b marg.

3. *Uczynić, dokonać; ostendere, praestare Vulg, Mącz; facere, ponere PolAnt, Mącz; reddere PolAnt, JanPrzyw; dare, retribuere PolAnt; indulgere Vulg; afficere, conferre, demonstrare, edere, exhibere, ornare, referre, tribuere Mącz; testari Modrz; condonare, dirigere, prosequi JanStat [w tym: co (267)] (268)* : łtworzyciel nář aby [...] iednego wřzyłtkim ná łtrach wyłtawił/ nawiedził oto i za tychto nářzych miřernych czałow/ człowieka iednego [...] / A okazał to w Pádwi mieřcie *MurzHist* B3; *LubPs* X6v; by to włádna łztuká łzymirzá káźdego/ Miáła być/ okazać co/ ná łřzkołe nowego. *RejFig* Ee4; Y wziáwřzy miáłtho zá pomocá Bożá/ morderřtwá z ktorych łię nikt łłowy nie wypráwi tám okazałi *BibRadz* 2.*Mach* 12/16; tám plágę iáwnná Bog raczył okazać/ iż łkoro po pogorzeli/ wilcy przyřzli káłáli ludzie niedbáiąc obrony *BielKron* 417v; *RejPos* 5 marg, 115, 179; *RejZwierc* [28²]; *BudBib* 2.*Mach* 12/16; *SiebRozmyśl* F3.

okazać komu (14): Pan Bogóci to ółwiecenie zá znak [= *na znak*] wam okazał *LubPs* B3v; *RejZwierc* A3v. Cf »cud(a) okazać«.

okazać przez kogo (2): mniemiáiąc áby to/ w ludzkiej mocy/ y rozumie záležáło/ co Pan Bog łam tylko/ przez łyná łwego miłego/ mocá duchá łwe⁸⁰ łwiétego łpráwić y okazać może. *NiemObr* 14, 73.

okazać nad kim, czym [= *wobec kogo*] (5): y wřzytko nád łobá okazał y wypełnił/ czo o nim z dáwná powiedano było *RejPos* 135. Cf »cud(a) okazać«.

okazać przed kim (1), przed czym [= *przed kim*] (1): zátwárdziłem ferce iego/ y łług iego/ ábych thu przed niemi okazał cudá moię. *BibRadz* Ex 10/1; Mogli teź łobie podeprzeć wiáry o miłóřierdzyu iego/ iż oni będąc ták łprořnymi/ nic dobrego iefřzce nigdy áni vczyniwřzy áni okazawřzy przed Máyeřtatem jego [...] wyłřucháni byli. *RejPos* 214v.

okazać w czym [= *wobec czego*] (1): nie wyćieray dobrodzieřtw moich ktorem okazał w do^{mv} Bogá moiego/ y w obchodziech iego *BudBib* 2.*Esd*r 13/14.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (2); że (1), zaimek względny (1)] (2): Ale on teź łcyágnye rękę łwey łrogořci/ A odda łowito ty ich wřřetecznořci. A nawyęcey przeto iż to okazałi/ Ze łwyęty Teřtáment yego pomázáli *LubPs* Ov; *BudBibKaw* A2v.

W charakterystycznych połączeniach: co(ś) nowego (a. dobrego, a. potrzebnego, a. wielkiego) okazać (5), morderřtwá (2), ofiarę, ółwiecenie, plágę, rřády, usprawiedliwienie.

Zwroty: »cud(a) (a. cudo), dziw(y), znaki, znamiona okazać« [w tym: *cuda i znamiona itp.* (3); *komu* (12), *przeciwko komu* (2); *nad kim, nad czym* (4)] = *dare a. demonstrare a. ponere signa, dare portenta, facere monstra PolAnt; signum ostendere Vulg [szyk zmienny] (16:15:4:3)*: *RejPs* 144v; *MurzNT* Mar 13/22; Bo ten nawyřłřy Pan á bárzo łtráłłiwy/ [...] Okazał nád zyemyá bárzo wyelkye dziwy. *LubPs* M4v, M4, O5, R6, T3v, V5 (9); Bog nawyřłřy okazał cudá y známioná przeciwko mnie/ á przetoź zá rzecz przyřtoyná zdáło łię thó mnie wam oznáymić. *BibRadz* Dan 3/32[99], Ex 10/1, 4.*Esd*r 8/62, *Eccli* 45/23; y tám napirwřzy dziw Bořtwá łwego okazać raczył/ gdy [...] z wody wino był vczynić raczył. *RejPos* 43v, 5, 38v, 41, 81, 81v (14); *BiałKat* 83v; A przetořz ci teras powiedam/ ábyř ty známioná ktorećiem okazał/ y ty łny ktoreř widział/ y wykłády ich ktoreř słýřzał/ záchował wřercu

śwoim. *BudBib* 4.*Esdr* 14/7, 4.*Esdr* 8/62; *Paprup* B; którzy [*heretycy*] dla potwierdzenia wiary śwey fałszywey/ zgola żadnego znaku ani cudu okazać nie mogli. *WujNT* 175, *Matth* 16/1.

»okazać powinność« = *praestare officium Mącz* [*szyk zmienny*] (2): Tak w Rzeczypospolitey/ iako w kázhdey śprawie/ Kázhdy vmiał okazać/ powinność śwą prawie. *RejZwierc* 72; *Mącz* 419a.

»skutki okazać« = *oddziałać* (1): Połtaw iáką śklenicę ktora farbę mieni/ A zwłázczá kiedy k łóńcu pyęknie śie zyeleni/ Ná iákim byłym płótnie/ wnet będzie zyelone/ Chociay tám nic nie będzie/ wnet promienie ony/ Iuż śwe skutki okażą *RejWiz* 112.

»okazać świadectwo [czym]« = *potwierdzić* (1): záchować ten obyczay przy kázhdem oddawaniu y wybieraniu pieniędzy/ áby y ten co dáie y ten co bierze/ okazáli świadectwo cyrográfy śpolnie z obu śtron dánemi [*testentur id chirographis mutuis utrinque datis*] *ModrzBaz* 125.

Szeregi: »sprawić i (a) okazać« (3): obáč ten krociuchny á święty prawie porządek [= *koleje życia*] tego to Zácheuśzá w grzechu vpádłego/ ktory Duch s. zá począthkiem oney wiary iego/ nam ku náuce á ku pocieśze tu prawie śprawić á okazać raczył. *RejPos* 351; *NiemObr* 14, 73.

»(ani) uczynić a (abo, i, ani) okazać« [*szyk 3:1*] (4): gdyż on y godziny żadney nigdy darmo nie opuścił/ áby był nie miał czego potrzebnego vczynić ábo okazać ku náuce potrzebney á zbáwienney człówiekowi nędznemu. *RejPos* 347v, 122v, 214v; *RejZwierc* A3v.

»okazać i wypełni(a)ć« (2): *RejPos* 135; Znácźnie to ná on čás á přętko Pan Bog okazał y wypełniał/ co przez proroká dawno zborowi śwemu obiecał *BudBibKaw* A2v.

W przen (1) : tam też iuż ma okazac owoc oney pokuty/ to ieśt/ czo pyrwey zlie czynił przeciw przikazaniu bożemu tedy iuż ma dobrze czinic *SeklKat* X3v.

Przen (2) : A cnotá zálie ktora iey [*niefortunie*] ieśt ná wźzem śprzećiwna nigdy też miłterniey figlow śwych nie okaże/ iedno kiedy z nią walczy *RejZwierc* 150.

Zwrot:»powinność okazać« (1): Tákże y ziemiá wedle czáfu káždą powinność śwą okazać muśi/ s czáfem śie zázielenić/ s czáfem zázołčić *RejZwierc* 171v.

a. *Dokonać czegoś, co jest skierowane bezpośrednio na kogoś; potraktować w określony sposób, wyświadczyć* (201) : Horácýus Kokles niepodleyfzą pośługę nad inśze z niebeśpieczeńśtwem zdrowia śwego/ á z zachowaniem Oyczyzny/ okazał. *Phil* C.

okazać komu, czemu (106): Nye dobrze tedy czynią nyektorzy rodzicy/ którzy śynowi śwemu pośtanowyonemu pilności á prace śwey nyechcą okazać. *GliczKsiąż* Q3, Q2v; Okazałeś rzeczy trudne ludowi śwoyemu/ Poyąc nas winem záłości ku śtráchu wyęśśfemu *LubPs* O5; Bene de me meritis est, Wiele mi dobrego okazał. *Mącz* 217d; Scelus facere et scelus edere in aliquem, Lotrowską śztukę komu okazać. *Mącz* 371b; *RejPos* C4v, 162; śtarayże śie też o to pilno áby on [*przyjaciel*] też nie mnieyśzą/ owźzem kędy mu to okazać moześz/ y wyeśśzą tákże znał chuc y przychyłność po tobie *RejZwierc* 92v, 97; *KochPs* 211; *Paprup* D3; *ActReg* 78; *GrabowSet* K4. *Cf* *okazać komu przez kogo; komu na czym; Zwroty, W przen: Zwroty.*

okazać komu przez kogo (1): Co on záś wśzyśtko czyni z oney wielkiej láłki y miłości śwey/ ktorą nas dárował przed czáfy wiekuiftymi: á okazał iá nam czáfow tych ośtátecznych przez Iezufá Chriśtuśá *CzechRozm* 214v.

okazać komu na czym [= pod jakim względem] (1): gotowiliśmy. fwaami vczyńić pokoy wielki/ y piłać do wrzędnikow krolewłkich/ áby wam odpuścili/ náczyneśmy wam łáskę okazáli [cf cosmy wam pozwolili *WujBib*]. *Leop 1.Mach 13/37*.

okazać (na)przeciw(ko) komu [może zależne od rzeczownika] (8): *Mącz 151d*; Okazanie tedy miłości wálzey y przechwalánia náłzego z was/ okazaćie przeciw nim przed oblicznością kościołow. *WujNT 2.Cor 8/24*. Cf »chuć okazać«, »dobrodziejstwo okazać«, »ludzkość okazać«, »łaskę okazać«, »okazać miłosierdzie«, »powolność okazać«.

okazać na kogo [może zależne od rzeczownika] (2): Tedy Pan [...] Wyeczne błogostławyęństwo fwe okaże na nye *LubPs K2v*. Cf »sprawiedliwość okazać«.

okazać nad kim, nad czym [czasem zależne od rzeczownika] (41): *RejPs 90v; RejJóz A5*; Złófnicy zdradną rádę przeciw mnyę záczyłi/ Okazáli nádemną ná wślem vpor fropi *LubPs F2, Y2v; RejPos 152v, 260, [290], Ooo2*; przeto dwu snich fzátan zły podrápał y poránił [...]. *DAy Boże/ áby to pan Bóg okázác raczył y dziś nád tymi: kthórzy włáfną fwą wolą [...]* wdawáią fye wvrzędy fzáfunku fłowá y Sákrámeⁿtów Páńfkich. *BiałKat 236; RejZwierc 182v; KochPs 120*; kazawłzy onego Młodzieńcá od ognia odiać/ łágodnie do niego záczył mowić: Idźże iuż stąd gdyżes wietřzą fropość łam nád łobą niż nádemną okazał *Phil C2*. Cf »okazać dobroć«, »litość okazać«, »łaskę okazać«, »okazać miłosierdzie«, »sprawiedliwość okazać«, »okazać znak«.

okazać przed kim (3), przed czym [= przed kim] (2): *RejPs 64; LubPs P4*; Chćiéy przed oczymá náłzemi Okázác pomřtę nád temi/ kthórzy krew fług twych przeláli *KochPs 120; ArtKanc P16v; WujNT 2.Cor 8/24*.

okazać na czym [= wobec kogo] (1): doftánęgo żywo wřzytko okrucieństwo okázę na iego cíele. *BielKron 255*.

okazać w czym [= za pomocą czego] (2): bárzo prętko przepomnyeli tego/ Co Pan nád nimi okazał w fprawach Bořtwá fwego *LubPs Y2v; ArtKanc M16v*.

okazać w kim [= przez kogo] (1): Poznánie y vczucie miłofierdzya Bożego nád námi/ ktore nam w fynu fwym okázác raczył. *RejPosWiecz³ 98*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Doználi tego infzy: okaż y mnie Pánie/ Ze káždy fkutek weźmie/ me w tobie vfánie. *GrabowSet K4*.

W charakterystycznych połączeniach: błogostławieństwo okazać, coźkolwiek dobrego a. (i) złęgo, dobrą wolę, dobro (wiele dobrego) (2), łotrowską sztukę, obronę, okrucieństwo, pilność (2), pociechę, poczciwość, pomřtę, posługę, pracę, rzeczy trudne, skłonność, srogość (4), stałość, staranie, uczynność, upor, wiarę (5), wyzwolenie, zachowanie.

Zwroty: »chuć (a. chęć) okazać« [w tym: komu (5), przeciwko komu (2), ku komu (1)] = affectum exhibere, officium tribuere *Mącz [szyk zmienny] (8):* *BielKom B2v; Mącz 151c, 304a, 463d; RejPos 348*; zá tę chuć ktorą oycu okazály/ z dobrodziejstw ktore były od niego pobráły. Miedzy wřzytki w rowny dzyał fkarby podzielono *HistLan F3*; że téz y przeciwko fynóm náłzym zacnym książętóm Włádyfłáwowi y Kázimięrzowi chęć y fczérą powolność okazać nie zápomnieli [ut benevolentia eorum, fidei affectus ... direxerunt *JanSta 5]* *SarnStat 9, 889*.

»dobrodziejstwo okazać« [w tym: komu (8), przeciwko komu (1)] = *beneficiis afficere a. ornare, beneficio complecti beneficium collocare a. ponere* *Mącz* [szyk zmienny] (13): *RejKupSekl* a5; *LubPs* N, Z4v; Wrocławie dużo moiá do odpoczynienia twego/ ábowiem Pan okazał dobrodziejstwo przeciwko tobie. *BibRadz Ps* 114/7; *Beneficium conduplicare*, Dobrodziejstwo powtóre okazać. *Mącz* 306a, 62b, 114c, 196d, 269b, 304a, 309d; *BiałKat* 223v; *ArtKanc* M16v.

»okazać dobroć (a. dobrotę), dobrotliwość« [w tym: komu (4), nad kim (2)] = *mirificare pietatem* *PolAnt* [szyk zmienny] (4:4): Samaritanowie lepak widząc dobrotę krolewką którą żydom okazał, profili go aby też łwiebodę y im dał *BielŻyw* 157; *RejPs* 113; *LubPs* V3; *BibRadz* 2.*Esdr* 9/35, *Ps* 16/7; *BudBib* 2.*Esdr* 9/35; Nagródź nam płacz poćiechami/ Okaż dobroć łwą nád námi. *KochPs* 137, 138.

»okazać gniew« [w tym: nad kim (2)] = *evomere iram* *Mącz*; *ostendere iram* *Vulg* [szyk zmienny] (4): ktoregoto łkrytemu przeirzeniu/ vpodobało się [...] okazać nádemną tento gniew łwoi *MurzHist* H2; *Mącz* 174b; *KochPs* 86; *WujNT* *Rom* 9/22.

»jawnie okazać« (1): iuz łie więcey nic nie fráłuy dułłó moiá/ ábowiem w krotce poznałz iż on iáwnie przedemną okaże wyzwolenie moje *RejPs* 64.

»łitość okazać« [w tym: nad kim (1)] [szyk zmienny] (3): bądźcie álbo łtráchem wielkim nieprzyácielowi/ álbo łithość łáłkává okazaćie *BielSpr* 46; *KochPs* 63, 127.

»łudzkość okazać« [w tym: komu (3), przeciwko komu (1)] = *humanitatem praestare* *Vulg*; *humanitate comprehendere* *Mącz* (4): *Leop Act* 28/1; *KochSat* *ktv*; *Mącz* 318a; Zá cześć więcéy/ niż lekkość/ poczytał to łobie/ Ludzkość włzelką okazać naliłzézý ołobie *KochTarn* 74.

»łaskę okazać« [w tym: komu, czemu (33), nad kim, nad czym (9), (na)przeciwko komu (2), ku komu (1)] = *gratiam ostendere, indulgere* *Vulg*; *miserencordiam a. veritatem facere* *PolAnt*; *aspectum referre, beneficium collocare, benevolentiam praestare, ornamenta conferre* *Mącz*; *favoribus prosequi, praerogativa condonare* *JanStat* [szyk zmienny] (52): POznałem czału przygody łwoiey [...] iawną łáskę którą V M. raczył ku mnie okazać *BielŻyw* nłb 3; *KlerWes* A2; *LibLeg* 7/11; *RejJóz* I6; *DiarDop* 118; *BielKom* D; *LubPs* O5v, T2v, T5, Vv, łfv; *KrowObr* 215v; *Leop* 2.*Reg* 15/20, 1.*Mach* 13/37; dał mi Krol włzytko zá łáłką Bogá mego którą nádemną okazał [*iuxta manum Dei mei bonam super me*]. *BibRadz* 2.*Esdr* 2/8, *Gen* 24/12, 49; *BielKron* 435, 460v; *Cui civi supplici non illa dextra invicta, et fide porrexit et spem salutis ostendit, I komu ręki nie łciágnął y komu łáski nie okazał. Mącz* 350d, 116c, 269c, 282a, 304a, 405b, 419a; *RejPos* 57, 185, 196v; *BudBib* 2.*Esdr* 2/8; *CzechRozm* 93v, 94; *KarnNap* C2; *KochPs* 25, 37, 93, 97, 113, 181, 198; *SkarŻyw* 285; *ArtKanc* L2v, M; naten tzas Krol bel Welwowie/ hoina łáłke im okazał/ wielki Skarb miedzi nie rozdac kazał *Paprup* C4; *ZawJeft* 18, 20; *ActReg* 78; *GrabowSet* K3; Zá ták wielką tedy łáłkę którą W.M. temu zmárlému ciáłu okazać raczyli/ W.M. pánóm łwym wielce dziękuujemy *KochFrag* 49; *SarnStat* 201, 326; Tym czałem [...] profte rytmy moje Pofyłámći/ nie wąpię/ że im łáłkę łwoię Okażelz *ZbylPrzyg* *ktv*.

»okazać miłosierdzie, zmiłowanie« [w tym: nad kim (12), komu (11), przeciwko komu (1)] = *ostendere a. praestare misericordiam* *Vulg*; *dare a. facere misericordiam, miserere* *PolAnt* [szyk zmienny] (25:7): *RejPs* 109; Tak ze tez miłoiierdzie okazac nad człowiekiem potrzebiącym/ albo vbogym to nie gwalcy łwięta *SeklKat* G3v; Vslýłzże ty o moy Pánye nędzne próžby moye/ A rácz okazać

nádemną zmiłowánye fwoye *LubPs* Hv, D4, F4v, I, L2, Nv (11); w ktore [dni] okázawłfy wielmożnie miłofierdzie fwoie ten ktory wlfem pánuie/ wlfyfłki w obec bes náruřzenia y obrázenia záchował. *Leop 3.Mach* 6/35, *Rom* 9/15; *BibRadz Gen* 19/19, *Ier* 16/13; *BielKron* 155v, 253; *RejPos* 44v, 296; *RejPosWiecz*³ 98; *BudBib 2.Par* 1/8, *Bar* 3/2; *KochPs* 43, 93; gdzie teź miłofierdzia nie okażą tym/ ktorzy go teraz okázác/ á ielzcie błádzącym/ y bráćiey/ y dźiatkam máłym/ iáko nas názywa/ niechcą *CzechEp* 99; *ArtKanc* I16, M, P16v; *SiebRozmysł* D4.

»okazać [komu, czemu] miłofć« = *miser ricordiam facere PolAnt; amorem demonstrare Mącz* [szyk zmienny] (8): *BibRadz Gen* 24/49; *Mącz* 231c; A przetoć tho powiedam/ iż iey wiele będye odpulfzczono/ gdyż oná theź wielką miłofć mnie okazała. *RejPos* [308], 307v, 351v; *CzechRozm* 94; *ModrzBazBud* π5v; *ArtKanc* Q19v.

»powinnoć (a. powinne słuźby), powinnowactwo [komu] okazać« = *debitom gratiam meritumque referre Mącz* [szyk zmienny] (4:1): *Siquando aliquod officium extitit amici, [...] yełli kiedy kto powinnowactwo fwe przyacielowi fwemu okazał. Mącz* 418c, 78d; *RejPos* 349; áby [...] s káżdym fie obchodził wiernie/ powinnoć fwą káżdemu okazał/ thák iáko ná cźiy ftan [...] naleźy. *RejZwierc* 101, 206v.

»powolnoć, posłuszeństwo okazać« [w tym: komu (3), przeciwko komu (2)] (4:1): dobrowolne á dołkonáłe pośłufzeństwo okázác mieli Krolowi temu w świątobliwości żywotá. *LubPs* Z3; *PudłFr* 75; rozmnoźywłzy zacnoć wiary fwéy ielzce więćey mogą powolnoć fwą nam okázác [magis reddere poterint in futurum *JanPrzyw* 8] *SarnStat* 886, 9, 889.

»przyjaźń (a. przyjaźliwy umysł) [komu] okazać« [szyk zmienny] (6): *LibLeg* 7/8v, 11, 8/26v; prośi teź áby temu Legatowi przyjaźliwy vmyśł okazał *BielKron* 200; włzákze mu przyiaźń brátłką y dobrą wolą okazałi *BielKron* 216v; *CzahTr* L4.

»z siebie okazać« (1): to ofátatnye á konyeczne dobro ma mu s fiebye okázác [ojciec synowi] [...] / iż go nyema opusćić áni od fiebye y łáłki fwey oddálic. *GliczKsiąź* Q2v.

»okazać skutkiem« [szyk zmienny] (2): Ze wlfzech piękna CIPRIA chrómego obrála/ Y temu fwą powolnoć fkutkiem okazała. *PudłFr* 75; *CzahTr* L4.

»okazać w sobie, po sobie« (1:1): nie tylko áby fie s tego rádowác mieli/ á iechác teź do niego okázác mu tę wdźięcznoć w łobie/ z národzenia iego iáko Pánu á krolowi fwoiemu *RejPos* 34v; *HistLan* B4v.

»sprawiedliwoć, sąd, prawde, zapłate okazać« [w tym: nad kim (3), komu (1), na kogo (1)] = *osądzic, wydać wyrok* [szyk zmienny] (4:2:1:1): Ty Wagy gotuy Michale Bo yzche kazdemu. czale Ia fwą prawde chce okazacz *RejKup* y5; *HistAlHUNG* A4; ty według obietnic twych okáz [sprawiedliwoć *LubPs* N4; Opowyedzenie frogie⁸⁰ fądu boźego/ kthory ná złe á pylzne ludzi [sprawiedliwy Pan okázác raczy. *LubPs* V3 marg, Q3v; *BibRadz* I 201b marg, 291b marg; *RejAp* 197v.

»okazać wdźięcznoć (a. niewdźięcznoć)« [w tym: komu (6)] = *gratiam reddere PolAnt; gratulari Mącz* [szyk zmienny] (7): okázác mu teź mułi wlfyfłek lud rozmáyte wdźięcznoći zá miłofierdzie iego. *RejPs* 96v; *BibRadz 1.Mach* 14/25; *Consentaneum est, ut illi adventum gratularemus, Godźy fie ábyłfmy go przywitáli á wdźięcznoć okazałi przyećhánia yego. Mącz* 383c; *RejPos* 34v, 298;

zábrawłszy od oycá włzytki máiętności/ Okazał mu po łobie tákie niewdzięczności/ Iż zániedbał
fárufzká *HistLan* B4v; *KochPs* 165.

»okazać znak [czego]« [w tym: nad kim (1)] (2): fnádnie nádemną może okazać znak fwiętey łáiki
twoiey *RejPs* 128; *ZawJeft* 41.

»okazać [komu] życzliwość« (1): Okazałeś mi łwoię życzliwość, choć drudzy Ná twoię
nieżyczliwość czálem nárzekáią. *CiekPotr* 63.

Szeregi: »sprawić a okazać« (1): iż on cożkolwiek złęgo y dobrego nád wiernym łwoim
kiedyfżkolwiek łpráwić á okazać raczy/ iż łie to włzytko dzyeie [...] ku wielkiey pociefze *RejPos* Ooo2.

»uczynić a okazać« (1): Coż tedy też ty łam s łobą chceš wczynić moy miły nędzny Łázáru łwiátá
tego/ [...] áby Pan twoy wczynił á okazał thákież nád tobą pilność łwoię *RejPos* Ooo4.

W przen (3) : A niczym prędzey łobie nie może ich [blizn tj. zmazy grzechu] zgoić/ Y chorego
fumnienia łwego włpokoić/ Iedno gdy ty lekárftwá iemu okazaecie/ Ktore z wieczney ápteki tu w
łobie niełecie. *RejPos* C4v.

Zwrot: »okazać [komu] wdzięczną, chętną twarz« [szyk zmienny] (1:1): wianki z głow zeymuiąc
przed pánią miotáły. Oná im też wdzyęczną twarz ná włzem okazałá/ A po pyłznym pierścieniu
włzytki dárowáłá. *RejWiz* 26v; *OstrEpit* Av.

Przen [komu] (1) :

Zwrot: »łaskę okazać« (1): ták mu potym fzczeńcie iáko ferce chciało/ Włzytkę łáikę pomysłi ná
włzem okazało. *RejZwierz* 31v.

a. *Obdarzyć* (6) :

okazać komu (3):ty pánie niemáiąc nic pieczye ná niebáczność ich raczyłeś iem náwłsem przed łie
obfítóć łwą okazać. *RejPs* 157; *LubPs* M; oni okazáli potomkom łwoim rzeczy fałęzne y łromotne
[tj. oszustwo i hańbę]. *BudBib* Bar 5/46[6/47].

Zwroty: »okazać dary« [w tym: w kim (1)] [szyk zmienny] (2): tobiebych życzyl iáko
Krześciáńłkiemu brátu/ áby Pan Bog ty dáry łwoie ktore w tobie okazać raczył im dáley tym wiecey
obiałnić raczył *RejAp* AA5; *KochFr* 125.

»okazać znak [w kim]« (1): Iż łie człęk w nyey [w Syjonie] národził człęk nye łádayáki/ Lecż ten
co w nim okazał Pan dziwne łwe znáki. *LubPs* T3.

b. *Spowodować* [z podmiotem nieosobowym] (2) :

okazać w kim (1): Ołtátnie trudnoóci Czy w niey nie okazały iákiéy odmiennóci? *ZawJeft* 47.

cum A cum inf (1): zeydá łye połpołu łkutki zácmmienia Słóńcá/ s łkuthkámi wielkiego złáczenia
Plánetow y Kometry: ktorych troygá łkutki/ coś dziwnego y żáłófnego ná nas przyść okażá. *LeovPrzep*
C3v.

4. *Być wyrazem, przejawem, świadectwem, dowodem czegoś; declarare, exhibere, ostendere* *Modrz* [w
tym: kogo (2), co (19)] (23) : *RejPs* 78; Niczemnac yeft gładkosć/ ále tá nyewyáłtá ktora łie bogá boi
godná yeft chwały. Okazałá to oná myełcká Rzymłka Lukrecya/ ktora będąc pyękná á gładką żoná/
przełstrzegáłá też cnoty łwey *GliczKsiąż* P8; *LubPs* E2v; Nie zwiefzayze też głowy/ nie łzczębiec też
wiele/ Niech y głowá y mowá okaże wefełe. *RejWiz* 44; chocia y twarz nie łroga/ lecz ferdecżko
wielkie/ Co nie raz okazały/ iego łkutki włzelkie. *RejZwierz* 74; *RejPos* 339; co [...] łámo wino álbo

gorzałką niech okaże: która by y lodem ochłodzoną była/ [...] nie ząziębi/ ále zągrzeie bez pochyby
Oczko 10v, 21v, 24v; *GostGosp* 20.

okazać komu (1): *RejZwierz* 133v *cf* *okazać kogo, ze zdaniem przydawkowym*.

cum A cum inf (1): przeto żołnierzom táki żywot wieść trzebá/ ktoryby ie okazał być boiącemi
fię Bogá *ModrzBaz* 113.

okazać kogo, ze zdaniem przydawkowym orzekającym (1): COż po wżyftkim ná świecie/ iefliże zła
flawá/ Tá cie ma wżem okazać/ iáka twoiá śpráwá. *RejZwierz* 133v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (4); że, iż (3), zaimek pytajny (2)] (6): Kto
wam ták wiele śprzeze iáko ociec miły/ Okazał to Pelikan gdy krew dzyeci piły. Dobrowolnie śie zabił
á dzyeci ożywił *BielKom* C4; Cicero ktori śwá prokurácią mogł wyęcey niż Kátulułowye/ Kátonowie/
Skaurułowye okazał tho że wyelka rzecz yeft rzecznikiem álbo prokuratorem być. *GliczKsiąż* N4v;
RejPos Ooo4v; *ModrzBaz* 49, 129v; *BielSjem* 8.

Zwroty: »jaśnie, jawnie okazać« = *palam ostendere* *Modrz* (2:2): Dawa znác o wielkim okrucieńftwie
Perłow ktorzy śie nie mogli náfyćić krwie ludzkiej iáko to iáwnie okazała Tomirys krolowa przy
śmierci Cyrułowey *BibRadz* I 451a *marg*; *RejPos* 245; iáko wiele białe głowy wśpráwách ludzkich
zálzkodzić mogá/ dofyć iáśnie okazała [*declaravit*] oná ze wżech nacudnieyśza y namędrśza Iewá
ModrzBaz 49, 129v.

»przykład okazać« (1): Tey cnoty [*cierpliwości*] przykład/ y śam w śobie CHRISTVS IESVS
dźiwnie okazał [*exemplum et in seipso Christus Iesus mirifice exhibuit*]/ y w wielu ludziach *ModrzBaz*
68.

»okazać w sobie, na sobie« = *exhibere in seipso* *Modrz* [*szyk zmienny*] (3:1): rofkazał themu
człowiekowi [*uzdrowionemu trędowatemu*]/ áby śzedł do nich [*kapłanów*]/ á iżby okazał ná śobie
y wyznał możność bośtwá iego *RejPos* 47; Bo o przodkoch iego [*zeszłego brata*]/ o śtanie iego/
o zacnościach iego/ iuż śie powoli może káždy dowiedzyeć ieden od drugiego/ gdyż on to nam
przyniołł á okazał w śobie/ czym ma być godzyen Pánu Bogu śwemu/ gdiż iuż opuścił á zośtawił tu
wżytki godności y dośtoieńftwá śwoie *RejPos* Ooo4v, 107v; *ModrzBaz* 68.

W przen (1) : Bo áćźci śie káżdemu zda iż wierzy w Bogá/ ále tho iáwnie okażą owoce iego/ gdy
czo inźzego wymysła śoby/ niż co iefł wola á rośkazanie święthe iego. *RejPos* 245.

Synonimy: **1.e.** objawić; **2.a.a.** objawić; **b.** dowieść; **c.** odkryć; **d.a.** wystawić; **3.** sprawić, uczynić,
wypełnić.

Formacje współrdzenne cf KAZAĆ.

Cf OKAZANIE, OKAZANY